ATOMERŐMŰ

Értelem és érzelem

Akikre hallgatunk:
véleményvezér-fórum
az atomerőműben

Zeneszámtan – Juhász Előddel

MVM Paksi Atomerőmű

A PAKSI ATOMERŐMŰ HAVONTA MEGJELENŐ MAGAZINJA • 2022 • AUGUSZTUS–SZEPTEMBER

Tartalom | 2022. augusztus–szeptember

Köszöntő 3
Közösséget építünk 4
MVM GO – a fenntartható közlekedésért 8
Világelső török atomerőmű 10
Bálint tábora 14
Értelem és érzelem összhangja hittel 18
Zeneszámtan 22
Farkasokkal táncolók 26
A Mi Hódunk! 30
Temesvár, az illatok városa 34
Változatos valóságok 38
Az értelemnek győznie kell! 39
... 40
Mozgásba hoz a sport 42
Mert ez műanyag! 44
„Amióta az ESZI-ben tanultam, nagy álmom volt, hogy egyszer az atomerőműben dolgozzak” 46
Élet a napsugaras házban 48
Nyugdíjba vonult kollégáink 49
„Nem volt opció a késés” 50
Edzőszülő - áldás vagy átok? 52
Babahírek 56
Gyászközlemények 58
Ami jó az életben… 59

Impresszum
Kiadja: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Felelős kiadó: Pekárik Géza vezérigazgató
Főszerkesztő: Torma Dóra; e-mail: atomeromuujsag@npp.hu
Szerkesztőségi munkatárs: Czibuláné Mayer Szilvia
A szerkesztőség tagjai: Enyedi Bernadett, Gyöngyösi Petra, Gyulai János, Lehmann Katalin, Orbán Ottilia, Prancz Zoltán, Susán Janka, Tóth Márton
Szerkesztőség címe: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Tájékoztató és Látogatóközpont; 7031 Paks, Pf. 71 | Telefon: 75/507-882, Telefax: 1/355-7280 | Internet: www.atomeromu.mvm.hu
Nyomdai előállítás: ATOMIX Kft. Nyomdaüzem | Felelős vezető: Bese Tamás
Tördelés: Schubert Miklós
Borítókép: Juhász Luca
Belső borítókép: Beledi Angelika, A Ti Fotóitok fotópályázat

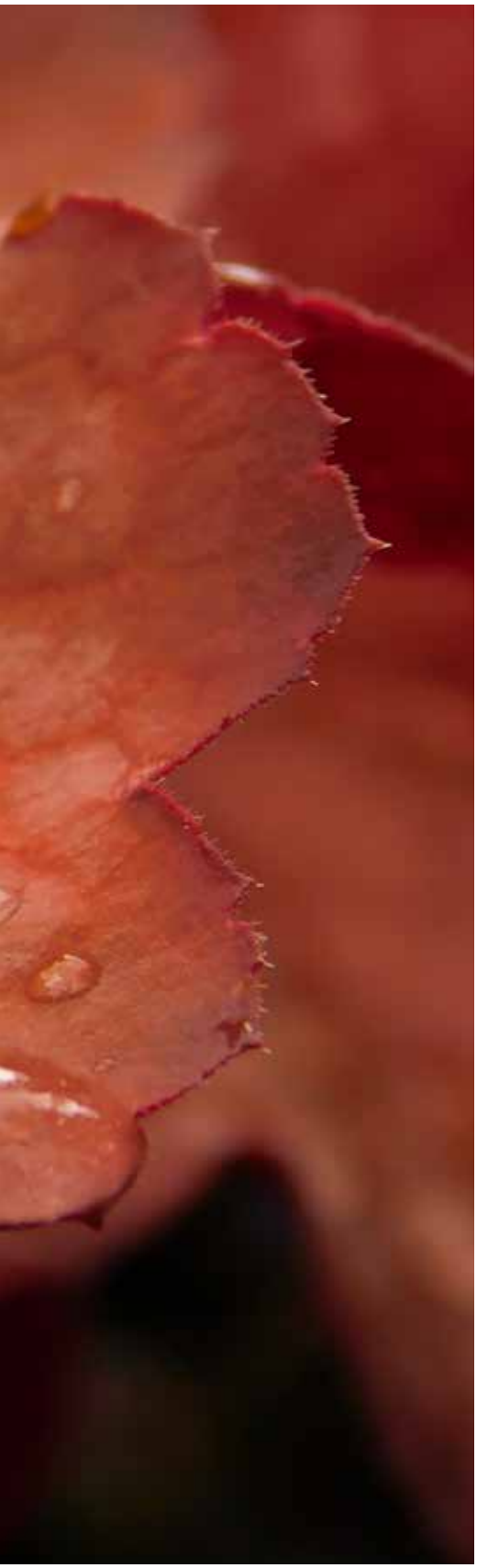

Dr. Kovács Antal
kommunikációs igazgató

Kedves Olvasók!

Önök az eszükre vagy a szívükre hallgatnak inkább? Bárcsak egyszerűen rá lehetne vágni erre a kérdésre a választ, de az emberi természet már csak olyan, hogy értelem és érzelem állandó keveredésben él bennünk, még abban is, aki úgy hiszi, őt csak a ráció vezérli (avagy a mérnök is ember, fogalmazta ezt meg sommásabban egyik – természetesen mérnök – kollégánk).

Az atomerőműben a „vas" a természet és a tudomány törvényei szerint működik: racionális, nem hibázhat. A vasat működtető emberek viszont szerencsére nem gépek: érzelmeik, szociális szükségleteik is vannak, és ha jól akarunk dolgozni, ezekre is figyelnünk kell. Sokszor írtunk már azokról az eszközökről, amelyek a munkavállalók kiegyensúlyozott lelkiállapotához nélkülözhetetlen érzéseket (pl. megbecsültség, bevonódás, elégedettség) kívánják megteremteni: volt már szó a rendezvényekről, az újonnan érkezők beilleszkedését támogató orientációs programról, szeptemberi lapszámunkban pedig megismerhetik a lassan két éve létrehozott erőműves véleményvezér „fórumot", amely közösségünk – egyébként tudományosan feltérképezett – belső hálózatában igyekszik biztosítani az információáramlást és véleménycserét.

Olvashatnak emellett hit és értelem kapcsolatáról egy lelkész életében, Juhász Előd, az ismert televíziós műsorvezető pedig nem csupán azt meséli el, hogyan viszonyul egymáshoz a zene és a matematika, de azt is, hogy mit gondolt lélek, zene és matematika kapcsolatáról Teller Ede, a világhírű fizikus.

Közösséget építünk

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: stock.adobe.com

Ritkán adódik olyan téma, amelyben ennyire erős a személyes érintettségem, de tény, hogy az atomerőműben két éve indult véleményvezéri közösség értekezleteinek dr. Kovács Antal kommunikációs igazgató és Iványi Krisztina kommunikációs főszakértő mellett igen aktív részese vagyok. E közösséget szeretnénk most megismertetni az olvasóval, és bemutatni jelentős szerepét az atomerőmű életében.

„Kicsit messzebbre kell visszanyúlnunk abban a folyamatban, amelynek mára egyfajta csúcspontja lett a véleményvezéri megbeszélések »intézménye«: lényegében 10 éve, az ideérkezésem kezdete óta figyeljük és elemezzük az atomerőmű közhangulatát, a belső kommunikációt. Az évek során számos problémát észleltünk, a mi kommunikációs szakmai megállapításaink pedig egyre gyakrabban köszöntek vissza a különféle belső, nem általunk végzett felmérésekből, illetve az egyeztetéseink, megbeszéléseink során is. Kisebb részeredményeket – mint pl. a vezetők munkáját támogató hölgyek évi egyszeri képzésének (ez az ún. Titkárnőfórum) bevezetését – sikerült is elérnünk, az igazi áttörés azonban 2020-ban jött el: ebben az évben nem csupán a Termelési Alrendszer Működésfejlesztési Projekttel kapcsolatos belső kommunikációs javaslataink, de a 2019-es Biztonsági Kultúra felmérés lényegében sokkoló eredményei is találkoztak egymással, és azzal a lehetőségünkkel, hogy egy olyan kutatást vihettünk véghez, amire addig nem volt példa az egész MVM Csoportban sem: ez volt a

2020 szeptemberében lefolytatott hálózatkutatás" – mondta el Iványi Krisztina a kezdetekről.

A szervezetszociológiában jártasabbak bizonyosan hallottak már a „közösségek rejtett hálózatáról" (Mérei Ferenc), amelynek láthatóvá tételére korábban nem is igazán voltak hatékony módszerek – szerencsére azonban Barabási Albert-László világhírű magyar fizikus kidolgozott egy remek módszertant (amiért egyébként többek között Bolyai-díjat is kapott), amelyet aztán mi is használtunk. A kutatás eredményeként megismerhettük azokat az információs csomópontnak tekinthető munkatársainkat, akikre a többiek hiteles, megbízható információforrásként tekintenek, akitől véleményt kérnek és fogadnak el: ők a véleményvezérek. Mivel a kutatás a bizalmasság maximális betartása mellett zajlott, mi már csak azon véleményvezérek személyét ismerhettük meg, akik elfogadták a véleményvezéri szerepre való felkérést, és aláírták a szükséges GDPR-nyilatkozatot is: induláskor 170 ilyen munkatársunk volt.

„A véleményvezéri közösség létrehozásával azt a soha nem titkolt célunkat próbáltuk megvalósítani, hogy gyógyírt találjunk a krónikus belső információhiányra, az információáramlás gyakran kimutatott problémáira, amelyek aztán további problémákat – mint pl. a bevonódás, ezáltal pedig a megbecsültség érzésének csökkenése – szültek. Szerettünk volna kialakítani egy olyan platformot, ahol a közösség – azokon keresztül, akikben megbízik, akiket elfogad – egyrészt hallatni tudja a hangját, másrészt hozzájuthat információkhoz. Ezt az összetett igényt egy, az interaktivitást biztosító, nagy létszám mellett is működtethető megoldással lehet csak kielégíteni, így esett a választás a Teams-megbeszélésre." – meséli Krisztina.

A Covid sok mindent elvett tőlünk, de a home office mellett megadta a lehetőségét annak is, hogy intenzíven használatba vegyük az együttműködést biztosító online platformokat, mint például a Teams. Az a 100-130 fő, aki részt szokott venni a véleményvezérek megbeszélésein, bizonyosan nem tudna ilyen létszámban jelen lenni egy személyes eseményen, főleg nem kéthetente. A Teams viszont biztosítja a részvétel és az aktivitás minden formáját (szóbeli hozzászólás, chatfal használata), továbbá a bizalmassági kritériumok teljesülését is: ez utóbbiakra első perctől nagy hangsúlyt fektetünk. Nem véletlenül nem publikálunk felvételeket a megbeszélésekről (holott erre nagyon sokan jelzik az igényüket mind a mai napig): név nélküli összefoglaló leirat készül csupán, amelyet a megbeszélést követően beteszünk a véleményvezér zárt Teams-csoportba, így azt a tagok bármikor elérhetik, és felhasználhatják a saját kommunikációjuk során. Mi minden véleményvezérre rábízzuk, hogyan és mikor adja tovább a megbeszéléseken szerzett információkat, részünkről nincs semmiféle elvárás, hiszen a rendszer önmagát működteti: a véleményvezérek a saját hitelességüket növelik, amikor továbbadják mindazt, amit a megbeszélésen megtudnak. Az információért cserébe pedig ők is információt kapnak: megismerik a kapcsolatrendszerük véleményét, problémáit, ötleteit, amit aztán vissza tudnak hozni a megbeszélésekre, majd a kapott információt megint visszaviszik a közösségekbe.

„Nem titok, hogy a kezdet kezdetén nem kevés kétkedés övezte ezt az új »intézményt«: a vállalati kultúránknak sajnos része az újdonságokkal szembeni erős »tartózkodás«" – kezdte Krisztina az eredmények ismertetését a kiindulópont nehézségeivel. „Sokan gondolták úgy, hogy ez is csak egy szalmaláng, ami idővel majd úgyis lelohad, meg hogy teljesen értelmetlen szájtépés ez az egész, mert eredménye semmi nem lesz. Kaptunk olyan – közösségen kívülről jövő – kritikát is, hogy a főnökök ledominálják a megbeszéléseket, a beosztottak úgysem mernek majd megszólalni, vagy ha mégis, akkor annak majd meglesz a következménye (ezt azonnal megvitattuk a véleményvezérekkel). Ehhez képest már 3 félévnyi (csak a nyári szünettel megszakított) intenzív működést tudhatunk magunk mögött, az eredmények közül pedig tényleg csak azokat emelem ki, amelyek az egész vállalatra hatással voltak: a home office napok havi szintű összevonása, parkolási helyzet, védőoltás, cég arcainak kiválasztása, rugalmas munkaidőben foglalkoztatottak munkaidőkeretének félévesről évesre való kiterjesztése. Rengeteg témát sikerült feldolgozni, nem ritkán kényes, a közösséget erősen megosztó ügyeket is; ezeknél önmagában a kibeszélés, a véleménycsere ténye is sokat segít az érzelmek feldolgozásában és egy tárgyilagosabb vélemény kialakításában. Az pedig, hogy egy ember = egy vélemény, az olyan alapvetése a működésünknek, amihez szintén nagyon szigorúan ragaszkodunk első perctől fogva. Biztos, ami biztos alapon persze kétszer is megkérdeztük a véleményvezéreket, zavar-e bárkit a »főnökök« jelenléte, legyenek-e vezetők nélküli megbeszélések: a válasz azonban mindkét alkalommal lényegében egyöntetű NEM volt."

Persze továbbra is vannak olyan kollégák közöttünk, akiket zavar a nagy nyilvánosság előtti megszólalás: számukra hoztuk létre a „Ma mit mondanál nekünk?" kérdőíveket, amelyekre minden alkalommal legalább két tucat hozzászólás érkezik. Ezekben kérdések, javaslatok, vélemények egyaránt vannak: mi válaszolunk, reagálunk mindenre, illetve bevisszük a felvetéseket a megbeszélésekre. Ugyanez történik a véleményvezérek által nekünk e-mailben megküldött javaslatokkal, kérésekkel is: amit tudunk, megválaszolunk, ha kell, kinyomozzuk a szükséges információt, illetve amit lehet, azt név nélkül bevisszük témaként a megbeszélésekre. Válasz nélkül nem maradt egy feltett kérdés sem.

„Én az eredmények között tartom számon azt is, hogy egy jó ideje kb. havonta jelentkezik be hozzánk valaki, hogy most már ő is szeretne csatlakozni a közösséghez (mert korábban megkapta a felkérést, csak akkor még nem fogadta el)" – mondja Krisztina. „Ez a lehetőség egyébként továbbra is nyitva áll: aki 2020 őszén kapott véleményvezéri felkérést, az bármikor jelezheti csatlakozási szándékát, csupán azt az e-mailt kell számunkra továbbítsa, amit annak idején a felmérést végző cégtől (Maven7) kapott."

Mindezek mellett sokat gondolkodunk arról is, hogyan tudnánk bevonni a véleményvezérek munkájába a műszakos rendben dolgozókat: sajnos bizonyos területek – mint például az ügyeletes mérnök,

blokkvezénylő, primer köri gépész, dozimetria, vegyészet, külső technológia, villamos szakmaterület – nem vagy csak alig reprezentáltak a közösségben, pedig nagyon-nagyon jó lenne megismerni az ő véleményüket, problémáikat is, és jó lenne az is, ha hozzájuk is eljuthatnának azok az információk, amiket adni tudunk. A jövőre nézve ez az egyik legfontosabb feladatunk, hogy valamilyen módon utat találjunk a most még hiányzó szakmai közösségekhez.

„Ha már a jövőképről beszélünk: szeretnénk valahogyan kielégíteni a kollégák részéről a véleményvezérek munkája kapcsán felmerülő érdeklődést, persze úgy, hogy ez ne rontsa a véleményvezérek hitelességét és hatékonyságát" – teszi hozzá a kommunikációs főszakértő. „Eddig félévente készítettünk írásos összefoglalót a megbeszélések legfontosabb témáiról és eredményeiről, amit az intraneten publikáltunk: most gondolkozunk egy nagyobb gyakoriságú megoldáson (az ötleteket persze először megbeszéljük a véleményvezérekkel). Már augusztus elején kaptunk több olyan témafelvetést is, amit a szeptemberi első megbeszélésen napirendre is fogunk tűzni: már elkezdtük összeállítani a forgatókönyvet."

Minden véleményvezér-megbeszélést komoly felkészülés előz meg: Antival és Krisztinával közösen kialakítjuk a megbeszélés témáit és azok sorrendjét, begyűjtjük a szükséges információkat, illetve ahol lehet, felkérjük a téma szakértőjét/felelősét a megszólalásra, illetve a témák jelentős részéhez készítünk kérdőíveket is. A megbeszélés előtti napokban véglegesítjük a témák sorrendjét, a megszólalók személyét, és el is próbáljuk a megbeszélés lebonyolítását, hiszen ilyenkor mindegyikünknek saját szerepe van. Anti a „házigazda", a műsorvezető, aki azonban nemcsak az egész megbeszélést vezényli, de a cégvezetés tagjaként információkat is átad, illetve meghallgat. Krisztina egyrészt kommunikációs szakmai témák gazdája és előadója, másrészt ő készíti a kérdőívek kérdéssorait, és hozzászólásokkal segíti Anti értekezletvezetői munkáját. Én egyrészt biztosítom a teljes szervezési és technológia hátteret, a kérdőívek digitalizálásától a jogosultságok kezeléséig, másrészt figyelem a chatfal bejegyzéseit, és jelzem, ha reagálás szükséges, készítem a megbeszélés írásos összefoglalóját, és persze kezelem és „real time" mutatom is a kérdőívek eredményeit.

S hogy jó úton haladunk-e? Krisztina szerint: „Nagyon sok munkát tettünk már eddig is a véleményvezéri megbeszélések »intézményébe«", de ez még nagyon az út eleje. Évekbe fog telni, mire mérhető eredménye lesz annak, amit most csinálunk, és nyilván ez az egy dolog önmagában nem is lesz elég minden probléma megoldására. A mi célunk az, hogy megtartsuk és tovább építsük azt a bizalmat, amit az atomerőmű közösségétől kaptunk, és hogy példát mutassunk mindenki számára a rendszeres és következetes kommunikáció fontosságát illetően. Hisszük, hogy ha beszélünk egymással, olyan dolgokról is, amik esetleg még nem véglegesek, nem eldöntöttek, vagy éppen nehéz, esetleg kényes témák, akkor javulni fog az informáltság szintje, ezzel együtt pedig a megbecsültség érzése és a közhangulat is."

MVM GO
– a fenntartható közlekedésért

Susán Janka

A növekvő akkumulátorkapacitásnak és ezáltal a hatótáv növekedésének, valamint a dinamikusan bővülő, országos töltő-infrastruktúrának köszönhetően az elektromos meghajtású autók már nem csak a városi közlekedés környezetkímélőbb alternatívái. Egyre többen cserélik hagyományos meghajtású autóikat hibrid vagy teljesen elektromos meghajtású járművekre, amelyekkel ma már éppúgy vállalható egy nyári családi utazás, mint a mindennapos ingázás a munkahelyre. Az egyre népszerűbb kategória azonban meghibásodáskor vagy káresemény bekövetkezésekor új probléma elé állíthatja a tulajdonosokat. A teljesen elektromos motorral szerelt autók szervize ugyanis specialistát igényelhet, de már az időszakos karbantartás elvégzésekor is szükség lehet egyedi képesítéssel rendelkező szerelőre. Emiatt a tulajdonosoknak sokszor hosszú várakozási időre kell számítaniuk, és előfordulhat, hogy igen borsos ára van egy ilyen javításnak. Többek között erre jelent megoldást az MVM Otthon Plusz Zrt. és a Mercarius Flottakezelő Kft. által kínált MVM GO elektromosautó-lízing. Összegyűjtöttük a legfőbb tudnivalókat a konstrukcióról.

Hogyan működik az MVM elektromosautó-lízingje?

Az MVM GO teljes körű szolgáltatáscsomagot kínál a 36, 48, 60 vagy 72 hónapos futamidővel választható tartós bérleti konstrukcióban. Emellett az MVM GO minden ügyfelének 4 órás vezetéstechnikai tréninget ajánl fel ajándékba a zsámbéki Drivingcampben, ahol megismerhetik új elektromos autójuk tulajdonságait.

Kiknek ajánlják a konstrukciót?

Főként a lakosságnak szánják az e-autó tartós bérleti konstrukciót, de üzleti ügyfeleket is kiszolgálnak. Magánszemélyeknek kezdő befizetéstől, üzleti ügyfeleknek akár kezdő befizetés nélkül elérhető a szolgáltatás. Számukra a konstrukciót nem terheli cégautóadó, és az áfa is visszaigényelhető.

Milyen márkájú autók bérelhetők?

Jelenleg öt modellre érhető el standardizált ajánlat, de ügyféligények alapján bármelyik elektromos autóra kérhető egyéni MVM GO-ajánlat. Modellek: Kia Niro EV Gold (204 LE) 5 ajtós; Nissan Leaf Acenta 40 kWh (150 LE) 5 ajtós, Acenta 62 kWh (150 LE) 5 ajtós; Cupra Born 62 kWh 150 kW (204 LE); Fiat 500e Icon 42 kWh (118 LE) 3 ajtós, Hatchback 5 ajtós; Volvo XC40 Recharge 231 LE 5 ajtós.

Miért érdemes bérelni egy autót a vásárlással szemben?

A havi bérleti díj a fix, forintalapú finanszírozás mellett tartalmazza a gépjárművek teljes karbantartási költségét, a téli, nyári gumiabroncsokat, a biztosítási díjakat, igény szerint a csereautó és a hozom-viszem szolgáltatás díját. Az autók típusa választható, a futamidő és a hozzá kapcsolódó éves kilométerfutás az ügyfél egyedi igényeinek megfelelően kerül meghatározásra, ami kifejezetten kényelmes megoldás. A havi díj nem változik, kiszámítható, így pontosan tervezhető a havi kiadás. A tartós bérlet alatt és lejártával nincsenek nem várt költségek.

A futamidő végén az autó tulajdonjoga kié lesz?

Az autó a szerződés lejárta után nem lesz a bérlőé. Azonban így lehetőség van arra, hogy 3 évente új autót lízingeljen.

Az elektromos autó töltése hogyan valósítható meg?

A gépjárművek feltölthetők nyilvános töltőállomásokon vagy otthoni töltéssel, erre kiépített fali töltőboxszal. Lehetőség van többféle otthoni töltő használatára, melyek telepítése és a futamidő során történő üzemeltetése szintén a havi bérleti díj része. Extra ajándék, hogy 30 000 Ft töltésre fordítható keretösszeget adunk, amely a Mobiliti töltőhálózatában használható fel.

Miért fontos az MVM számára egy ilyen, nem a fő profiljába illő tevékenység elindítása?

Az MVM Csoport piacvezető szerepet tölt be a hazai elektromobilitásban, és elkötelezett a fenntartható mobilitás további fejlesztése mellett is. Az eddig megtett lépésein túl folyamatosan keresi azokat a lehetőségeket, ahol a cégcsoport bővíteni tudja szolgáltatásait, ezért indította útjára az MVM GO-t, amely mindenképpen úttörő kezdeményezésnek számít a hazai piacon, hiszen nincs jelen hasonló, lakossági fókusszal rendelkező e-autó tartós bérleti konstrukció. Az elektromobilitás ösztönzésével az MVM célja, hogy tisztuljon a városi levegő, javuljanak a lakosság életkörülményei és életminősége, növekedjen az ország versenyképessége. Az MVM GO szolgáltatást az teszi teljessé, hogy az MVM Mobiliti – amely több mint 1500 töltőoszlopával az ország legnagyobb elektromos töltőhálózatát

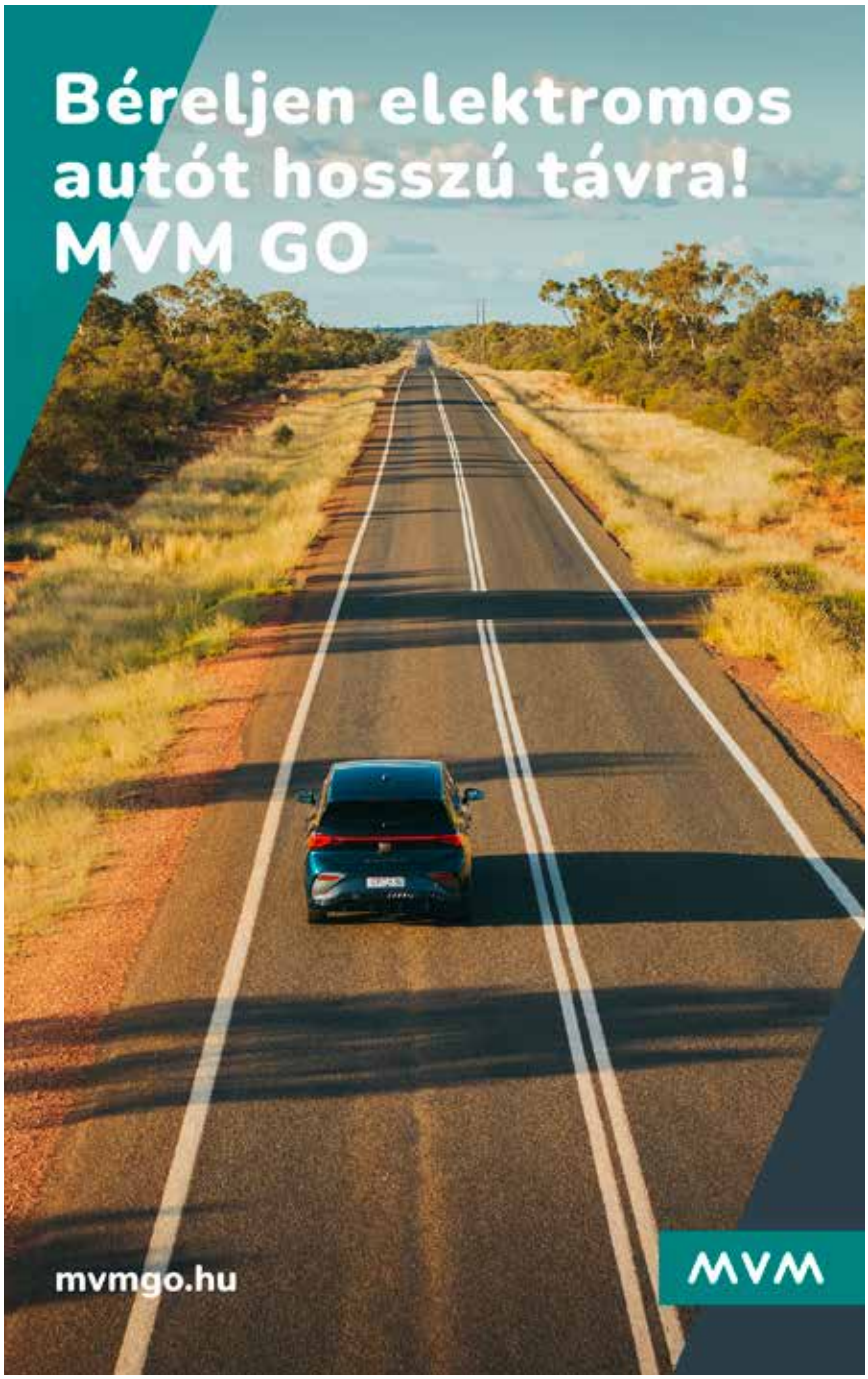

üzemelteti – 2022. január 1-jétől kizárólag az MVM Csoport által biztosított, megújuló villamos energiából származó zöldenergiát kínál. Ügyfeleik Európa-szerte 180 ezer töltőponton használhatják a Mobiliti saját fejlesztésű alkalmazását. Az MVM GO igazán jövőbe mutató, 21. századi, innovatív szolgáltatás, amely új fejezetet nyithat mind az elektromos autózás, mind a tartós bérlet terén Magyarországon.

Az MVM GO-konstrukció részletei és az elérhető modellek a következő weboldalon tekinthetők meg:

mvmotthonplusz.hu/mvmgo

Világelső török atomerőmű

Hárfás Zsolt | Fotó: Akkuyu Atomerőmű, Hárfás Zsolt

Törökország – Magyarországhoz hasonlóan – ambiciózus atomerőmű-építési stratégiát valósít meg. Az épülő törökországi Akkuyu Atomerőmű az ellátásbiztonság garantálása, az olcsó áram folyamatos rendelkezésre állása, a klímavédelmi célok teljesítése, valamint az importált és drága fosszilis energiahordozók mennyiségének jelentős csökkentése érdekében valósul meg. A Roszatom török projektjét nem befolyásolják az Oroszország elleni szankciók, amiről Dmitrij Romanyec, az Akkuyu Atomerőmű projektjét megvalósító Akkuyu Nuclear vállalat igazgatóhelyettese beszélt a Földközi-tenger partján, Mersin tartományban, Ciprussal átelleneben zajló építkezés helyszínén.

Egy kis klíma- és energiapolitika

Törökország a villamosenergia-ellátás terén számos kritikus kihívással szembesül. Az elmúlt két évtizedben a gyors gazdasági és népességnövekedés nemcsak az áramigények bővüléséhez, hanem az importfüggőség növekedéséhez is vezetett, és megugrottak az árak is. Miközben a termelőkapacitások szűkössége miatt már most is gyakoriak az áramszünetek, a termelés döntő hányadát pedig még mindig a klímavédelmi szempontból káros, fosszilis alapú gáz- és szénerőművek biztosítják. Mindezekre tekintettel a török kormányzat példaértékű energia- és klímapolitikát folytat, és átalakítja az ország energiaszerkezetét. Ennek részeként a megújuló alapú áramtermelés lenyűgöző növeke-

dést produkált az elmúlt évtizedben és a Törökországban épülő első, a világ legnagyobb nukleáris beruházása az Akkuyu Atomerőmű erősíteni fogja az ellátásbiztonságot. Emellett biztosítani fogja majd az olcsóbb áram rendelkezésre állását és a klímavédelmi célok teljesülését is.

Ami a projekt hátterét illeti, érdemes megemlíteni, hogy Törökország tavaly októberben ratifikálta a 2015-ös párizsi klímavédelmi egyezményt, és ennek jegyében vállalta a nettó nulla szén-dioxid-kibocsátás elérését. Az ambiciózus célok elérése érdekében a török áramtermelés szerkezetét radikálisan át kell alakítani, hiszen a tavalyi fosszilis részarány (gáz és szén) még mindig rendkívül magas volt, 65%-ot tett ki, annak ellenére, hogy a szél- és naperőmű-alapú termelés rekordot döntött közel 45 TWh-val, ami 25%-os növekedést jelentett 2020-hoz képest.

Ugyanakkor a klímaváltozás okozta rendkívüli szárazság miatt az ország áramtermelésében jelentős szerepet betöltő vízerőművek részaránya tavaly 9%-kal csökkent. Ennek az lett a következménye, hogy a gázerőműveknek kellett kompenzálnia a vízerőművek termeléskiesését. A vízenergia jelentős hiánya az ország gázfogyasztását csaknem 62 milliárd köbméterre növelte, ami újabb éves rekord. Ebben a helyzetben a török kormányzat – követve a nemzetközi trendeket – a megújuló energiaforrások részarányának további növelésében, az atomenergia alkalmazásában, valamint a fosszilis részarány radikális csökkentésében látja a fenntartható jövő zálogát. Ebből a szempontból különösen jelképes Törökország atomerőművének helyszíne. Akkuyu ugyanis török nyelven fehér, avagy tiszta forrást jelent.

Egyedülálló konstrukció az atomenergetikában

A fenti célok elérése érdekében mérföldes lépést jelent Törökország atomprogramja. A 2010. május 12-ei orosz–török kormányközi megállapodás értelmében valósul meg az Akkuyu Atomerőmű, amely a Paks II.-höz hasonló VVER-1200 típusú blokkokkal épül meg.

Amíg Magyarországon kettő, Törökországban négy épül egyidejűleg a világ legkorszerűbb, 3+ generációs blokkjából. A 20 milliárd amerikai dollár értékű projekt a legnagyobb közvetlen külföldi befektetés Törökországban, és teljesen egyedülálló a világon, hogy egyszerre négy ilyen blokkot építenek párhuzamosan.

Dmitrij Romanyec igazgatóhelyettes a beruházás nagyságrendjét érzékeltetendő azt is elmondta, hogy a törökországi atomerőmű teljes üzemideje alatt 50 milliárd dollárral növeli meg Törökország GDP-jét. Jelenleg a beruházáson mintegy 20 000 ember dolgozik, akiknek 80%-a török. A maradék 20%-on 17 ország dolgozói osztoznak: köztük oroszok, beloruszok, ukránok, kazahok és üzbégek.

A beruházási érték 40%-át helyi cégek kaphatják meg termékek beszállítása és szolgáltatások formájában. Jelenleg már 400 cég és azok alvállalkozói dolgoznak a projektben. Ez óriási lehetőség a török vállalatoknak, hiszen ezzel hosszú távon biztosíthatják a saját és munkavállalóik megélhetését.

Sőt, a későbbiekben akár a Roszatom más külföldi atomerőművi beruházásaiban is részt vehetnek. Jó példa erre az is, hogy Fehéroroszországban hamarosan befejeződik a második blokk építése, ezért már tárgyalások folynak arról, hogy a még ott dolgozó cégek részt vehessenek majd az akkuyui projektben is.

A projekt a lehető legnagyobb mértékben támaszkodik a helyi termékekre, például a négy blokk építéséhez szükséges összes betonacél török termék. A beruházás hatalmas munkaszervezést és lo-

gisztikát igényel. Elég csak belegondolni az építkezésen dolgozó 20 000 emberre, azok élelmezésére, a beszállító 400 céggel és alvállalkozóikkal történő folyamatos egyeztetésre vagy éppen az erőmű területén megépített kikötőbe érkező kisebb és nagyobb berendezések és eszközök mozgatására. Nem meglepő, hogy a világ 5 legnagyobb darujából, a német Liebherr cég gyártmányai közül kettő ezen a beruházáson dolgozik.

Testreszabott integrált ajánlat

A Roszatom integrált ajánlata minden megrendelő ország számára testreszabható, ami azt jelenti, hogy a tervezéstől az építésen át az üzembe helyezésig kulcsrakész megoldást kínál, beleértve a finanszírozást is. Törökország esetében ez azt jelenti, hogy ez az első olyan projekt az atomenergetikában, amely BOO (Build – Own – Operate) konstrukcióban épül, tehát 100%-ban az orosz fél tulajdonában van jelenleg a projekt, így a cég finanszírozza az építkezést, üzemelteti majd a blokkokat, amelyek éves szinten 35 TWh villamos energiát fognak termelni. Ez a mennyiség Törökország majdani szükségletének 10%-át fedezheti. Az építést, üzembe helyezést, az üzemeltetést és az üzemidő végeztével a leszerelést az Akkuyu Nuclear vállalat valósítja meg.

A tájékoztatásból kiderült az is, hogy a beruházás 15 év alatt fog megtérülni. A török-orosz szerződés értelmében a teljes üzemidő alatt termelt villamos energiát a török állam veszi meg a következők szerint: az 1-2. blokk esetében 75% fix, 25% piaci áron; a 3-4. egység esetében pedig 30% fix, 70% piaci áron. A megtérülést követően a villamos energia eladásából származó profitból a török állam is részesülni fog.

Ezzel szemben Magyarország esetében az államközi szerződés alapján 80%-ban orosz hitelből épül meg a Paks II. Atomerőmű, ennek köszönhetően garantált, hogy a két új paksi VVER-1200 típusú blokk megépítését követően is 100%-os állami tulajdonban maradjon. A magyar projekt esetében a 40%-os helyi beszállítási lehetőség – a törökhöz hasonlóan – szintén adott. Érdekesség, hogy a török projektbe hazánkban gyártott termékeket is beszállítanak. A Ganz Engineering és Energetikai Gépgyártó Kft. budapesti, kőbányai gyárában a négy blokkhoz összesen 16 hűtővízszivattyút gyárt.

Minden a terveknek megfelelően halad

A törökországi Akkuyu Atomerőmű építése az 1. blokk első betonjának kiöntésével 2018 áprilisában vette kezdetét, és a kivitelezés a terveknek megfelelően halad. Az orosz–ukrán konfliktus miatt kivetett szankciók egyáltalán nem érintik a beruházást, hiszen a projekt külföldi (nyugati) beszállítói továbbra is a szerződéseknek megfelelően teljesítenek. A projekt rendelkezik az összes, az építéshez szükséges hatósági engedéllyel. A munkavégzés mindennap, a nap 24 órájában folyik.

Az 1. blokk készültségi foka már elérte a 80%-ot. A reaktortartályt beemelték a helyére, és elkészültek a primer köri csővezetékek hegesztései is. A második egység esetében a reaktortartály már a helyszínen van, és hamarosan beépíthetik. A harmadik blokkba nemrég behelyezték a biztonsági célokat szolgáló zónaolvadékcsapdát. 2022. július 21-én pedig az Akkuyu Atomerőmű 4. blokkjának kivitelezése is megkezdődött az első adag beton kiöntésével.

A tervek szerint az 1. blokk 2025-ben kezdheti meg a kereskedelmi üzemét, ezt követően pedig évente fogják átadni az egyes egységeket. Az atomerőművet a jövőben üzemeltető mérnökök képzése is folyamatos. Eddig 268 török atomenergetikai mérnököt képeztek ki Oroszországban. A későbbiekben ezt a számot 700-ra kívánják növelni. Jelenleg 51 török állam-

polgár tanul Oroszországban. A képzésekre óriási a túljelentkezés: 1 helyre 78-an jelentkeznek. A törökországi elképzelésekben további atomerőművi blokkok építése is szerepel. A Roszatom hivatalos török kormányzati kérés esetén kész további 3+ generációs atomerőművi egységeket építeni az országban. Nem mellékesen a négy blokk éves szinten csaknem 9 milliárd köbméterre csökkentheti az ország földgázimportját, ami az energiaválság közepette újabb nyomós érv az atomenergetika mellett. Ez a mennyiség csaknem megegyezik hazánk éves gázfogyasztásával.

A biztonság mindenekelőtt – még cunami elleni védőgát is épül

A VVER-1200 típusú atomerőművi blokk legfőbb jellemzője, hogy a biztonság maximalizálása érdekében optimálisan alkalmazza a már korábban is bevált aktív és az alapvető fizikai törvényszerűségeken alapuló passzív biztonságvédelmi rendszereket. A passzív rendszerek például villamosenergia-betáplálás és emberi beavatkozás nélkül is képesek kezelni egy üzemzavari helyzetet, és 72 órán keresztül ellátni a blokk hűtését. Az új blokktípus a külső veszélyek (például hurrikán, hó- és jégterhelés, külső robbanás, földrengés, repülőgéprázuhanás) ellen is védett, a reaktort ugyanis kettős falú, hermetikus konténment szigeteli el a külső hatásoktól.

A török projekt esetében még cunami elleni védőgát is épül. Az ilyen típusú blokkokon alkalmazzák a zónaolvadék-csapdát is. Ez egy olyan műszaki megoldás, amely egy hipotetikus, rendkívül kis valószínűségű, súlyos baleseti helyzetben is képes felfogni a zónaolvadékot. A típus garantált üzemideje legalább 60 év, további 20 éves üzemeltetési lehetőséggel.

Az atomerőművek építése ma már túlmutat magán a villamosenergia-termelésen, hiszen az új beruházások jelentős pozitív hatással járnak a gazdaság, a költségvetés, a környezeti hatások és a társadalmi vonatkozások tekintetében is. Számítások szerint minden orosz atomerőmű-projektbe fektetett dollár 1,9 dollárt jelent a helyi ipar számára, 4,3-at a GDP-növekedésben és 1,4 dollárt az adóbevételekben. Becslések szerint két ikerblokk a 60 éves garantált üzemideje alatt 50 milliárd dollárral növelheti az adott nemzet GDP-jét.

Mindezekre tekintettel Törökország – Magyarországhoz hasonlóan – követendő példa lehet más országok számára is, hiszen a klímavédelmi, az ellátásbiztonsági és a versenyképességi célok együttes teljesülése érdekében hosszú távon az atomenergiára és a megújuló energiaforrásokra kíván támaszkodni.

Egy fotóstábor margójára

Bérdi Judit | képaláírás: Vincze Bálint | werkfotók: Bolvári Bence, Fernci Glória, Takács Eszter, Vincze Bálint

2022. július 15–22., Kalocsa. Vincze Bálint tipográfus és természetfotós által 7. alkalommal vezetett, „A természet ölében" elnevezésű fotóstábor. Célja, hogy az atomerőmű környékén lévő településeken élő, természetet kedvelő fiataloknak lehetősége adódjon, hogy természeti és kulturális kincseket fedezhessenek fel az őket körülvevő környezetben.

Az épület Kalocsán a Tanítók háza, ami otthont adott az egyhetes tábornak. 100 éven át (1897–1997 között) biztosította a diákoknak a tudáshoz jutás esélyét. Ennek a szellemiségnek a reményében indítottuk a tábort. A valamikor szebb kort is megélt eklektikus épület ma már örökségvédelem alatt áll. Már a megjelenésével is egyfajta hangulatot kölcsönzött a tábor résztvevőinek.

Mikor a délelőtti órákban megérkeztek a diákok, öröm volt nézni, ahogy a visszatérő gyerekek és kiskamaszok hogyan üdvözlik egymást, és szinte ugyanott folytatták a beszélgetést, ahol tavaly abbahagyták. Régi barátságok folytatódtak és újak szövődtek. Az új résztvevők is hamar feltalálták magukat, hiszen ebben a korosztályban az a csodás, hogy pillanatok alatt szót értenek egymással.

A közös érdeklődési kör, a fotózás iránti szenvedély már ebben a korban is megmutatkozott. Élmény volt látni és követni, ahogy minden egyes gyerek más-más szemszögből és szempontból nézi az őt körülvevő világot, ahogy a kezébe veszi a gépet. Azt gondolom, hogy nagyon sokat lehet tőlük tanulni, megismerni a lelküket, érzelmi világukat, a gondolkodásukat. Néha magányos művelet a fotózás, de csak úgy vehetsz észre apró, fontos részleteket a világból, ha csendben figyelsz. Ők nagyon tudtak csapatban is dolgozni, és egyénileg is, ha a helyzet úgy kívánta.

A különböző, fotózáshoz tökéletes helyszínek varázsa néha csak minket, felnőtteket nyűgözött le, mivel alkalmanként sok kilométer megtétele után az időjárás által nehezített körülmények között, pont az előbb csodált korosztály egy

A tábor lakóit dr. Filvig Géza, Kalocsa polgármestere, a TEIT elnöke köszöntötte

Ismerkedés a belvárossal

A megnyitó után irány a Kalocsai Érsekkert

Másnap egy kimerítő fülöpházi homokbuckatúra

Pihenés a szikeken

Lesben állás a hajósi pincesoron

Utolsó nagy túránk a Vörös mocsár tanösvényen volt

Az első előadást Kern László, a Karbantartó Gyakorlóközpont munkatársa tartotta alapvető fotózási alapismerekről

Tóth István Zsolt a szikek növényvilágát mutatta be

Ritzel Zoltán a természetfotózás trükkjeiről mesélt

Retkes Tamás a kalocsai Viski Károly Múzeumban a tárgyfotózásról, majd előadóteremünkben Gemenc vadvilágáról tartott előadást

Még egy kis ad hoc driftingfotózás a kalocsai volt reptéren is színesítette a témákat

Talán az egyik legkedveltebb program az volt, mikor Péjó Zoltán, Mészáros Máté és Vincze Bálint a csapatot három részre osztotta, és ellátogattak a Nicolas Schöffer Múzeumba látogattunk. Köszönhetően az intézmény vezetőinek, egy éjszakára megnyitották nekünk a világhírű szobrász gyönyörű kiállítását. A csapatok változatos egyéni ötletekkel sikeresen vették az akadályt. A cél az volt, hogy olyan alkotások szülessenek, melyek a kalocsai születésű művészre oly jellemző elemekre épülnek, mint a fény és a mozgás, és együttes használatukkal közösen kísérletezzenek és alkossanak a táborozók. Fantasztikus élmény volt átélni a gyerekek kreatív és lelkes hozzállását, a késő éjszakába nyúló foglalkozás fáradhatatlan aktivitását. Nagyon különleges képek születtek. Köszönhető volt mindez annak is, hogy ezen a napon a fent említett, két délelőtt is előadást tartó fotósokon kívül az Atomenergetikai Múzeum Fifikus fizikusa, Krizsán Árpád is eljött hozzánk a témához szorosan kapcsolódó fizikakísérleteit bemutatni.

másik, nyűgösebb oldalát is megmutatta. Szerintük nekik minden olyan ellen, ami nem „cool", lázadni kell. Viszont ilyenkor is szépen, csapatokba rendeződve segítették egymást, hogy „túléljék" a túrákat. A gyakorlati oktatás mellett komoly hangsúlyt kapott az elméleti rész is. Számos, szakmájában elismert előadó érkezett, és tartott színvonalas előadást. Élménytábornak indult, de kőkemény tudásra tehettek szert a gyerekek, amihez minden lehetőséget meg is kaptak.

Milyen tanulságot vontam le… Ajánlom mindenkinek, hogy néha nézzen bele a fényképezőgép keresőjébe, zoomoljon rá dolgokra, és azon keresztül lássa a világot. A csoda körülöttünk van, csak észre kell venni.

Reményeink szerint jövőre is találkozunk a tehetséges pályázó fiatalokkal.

Értelem és érzelem összhangja hittel – elrendelt különleges életút

Susán Janka | Fotó: Susán Janka, saját archívum

Surányi Réti Katalin református tiszteletes asszony Nagydorogon él már nyolc éve, lelkészként lakhelyén kívül Györköny és Pusztahencse is hozzá tartozik. Komoly erőforrása a természet, amit gyermekkorából az erdélyi Mezőségből hoz. Gazdálkodó, hitben élő szülők, nagyszülők életformájából kilépve első generációs értelmiségiként lett lelkész Kolozsváron, majd Délvidéken a háborús időszakot is átélve szerzett gyülekezetvezetői tapasztalatokat. Szülői mintája segítette át a nehéz helyzeteken, nem adta fel, hanem megküzdötte a helyzeteket.

Jelen

A nyolc év elegendő volt arra, hogy egyre inkább magáénak érezze Nagydorogot. Egy lelkész életében nem egyszerű, hogy ehhez hasonló változást többször is át kell élnie. Legelőször, amikor a szülőhelyétől szakad el, majd később, amikor gyülekezetet kell váltania. Ez azt jelenti, hogy el kell vágni az addig megerősödött kedves gyökereket, az új helyen pedig elölről kezdve először megkapaszkodni, kibontakozni, majd erőre kapni, szárba szökkenni. „Ez nem egyszerű folyamat, ahogy idősödik az ember, nem megy az egyik napról a másikra.” Nagy segítség volt számára, hogy Nagydorog arra a falura emlékezteti, ahol Erdélyben született. „Ha nem tudtam volna egy ilyen mintához visszanyúlni, akkor sokkal nehezebb lett volna, mert egy

százezres nagyvárosból, Szabadkáról érkeztem ide." Eleinte nehézséget jelentett, hogy megszokta az ottani pezsgő kulturális életet, amit egy háromezer fős település nem tud nyújtani. „Érdekes, hogy a múlt, mint a hagymában a rétegek, megmaradnak bennünk." Szinte visszatalált a gyermekkorához, hasonló típusú emberek élnek itt. „Hihetetlen, időnként még az illatok is azok. A füsté, a páráé, amikor egy eső után felszáll. Eleinte ezek eufórikus élmények voltak a 17 év városi lét után."

Gyökerek

Erdélyben, Bálványosváralján, a Mezőségben született, Kolozsvár mellett. Szülei, nagyszülei földműves emberek, húgával első generációs értelmiségiek a családban óvónőként és lelkészként. A tágabb családban sincsen lelkészi példa. „Az elhivatásom alapja abban rejlik, hogy a szüleim, nagyszüleim igazán gyakorló hívő emberek voltak. Apám a mai napig presbiterként segíti a gyülekezetet, aktívan részt vesznek benne, igazán közösségi emberek."

A Ceausescu-rezsim alatt született, a Mezőséget ekkoriban igyekeztek elrománosítani, de a falujuk megmaradt színtiszta magyar településnek, és ebben nagyon fontos szerepe volt az egyháznak. Nem volt kérdéses az iskola mellett a hittanoktatás, pedig két és fél kilométert gyalogolt az iskolába és vissza. „Emlékszem, sokszor mély sárban vagy hóban kellett ezt megtenni." Szeretett hitoktatásra járni, a szüleitől is azt látta, hogy Biblia-olvasók. A mindennapok része volt, hogy akár esőért imádkoznak. „Magam előtt látom, ahogy a nagyapám szántás előtt kéri az áldást a munkájára, hogy kihajtsanak majd az elvetett kis magok." Édesanyja a földeken dolgozott, édesapja kőműves-burkolóként a nagy kommunista építkezéseken. Édesanyjával gyerekként „normázni" – ami kötelező munkát jelentett az állam számára – jártak a több kilométerre lévő lenföldekre, búzát arattak kézzel, sarlóval. „Anyám mesélte, hogy kilenc hónapos állapotos volt velem, és még akkor is a hideg patakvízben a kendert áztatták."

Útkeresés

Kolozsvárra került egy közgazdasági szakközépiskolába, kemény négy év várt rá teljesen román közegben úgy, hogy nem beszélte jól a nyelvet. „A szüleim azt szerették volna, hogy tanuljunk a húgommal, többre vigyük, mint ők." Egészen más világ volt ez, mint a mai, mert akkoriban egy magyar gyermeknek nagyon kicsi esélye volt a továbbtanulásra. A Ceausescu-érában úgy gondolták, hogy aki falun született, az maradjon is ott, főleg ha még ráadásul magyar nemzetiségű. „Ki merem mondani, hogy többszörösen hátrányos helyzetből indultam." Az otthonról hozott szorgalomnak és a fizikai terhelést is jól bíró fizikumnak köszönhetően jól tudott teljesíteni. Fel tudta venni a versenyt a városban született, román anyanyelvű gyermekekkel, annak ellenére, hogy hamar kiderült, hogy semmilyen érzéke nincsen a közgazdasághoz, a számok világa távol áll tőle. „Abban az iskolában sokan voltak, akik cikiztek, csúfoltak, el kell mondanom, hogy még tanárok is. A történelemtanárnő minden alkalmat kihasznált arra, hogy a magyarságomat megalázza." Úgy érezte, nincsen más választása, bizonyítania kell, és a második év végére a második legjobb tanuló lett.

Elhatározás

A középiskola évei alatt bekapcsolódott a református ifis közösség életébe, ahol magyar fiatalokkal találkozhatott. Ott hallotta először Papp Géza nagy tudású lelkésztől, hogy Istentől is meg kell kérdezni, hogy mire szán bennünket, hol akar látni az életben, mert ő tudja

legjobban, mire teremtett minket. „Ott nyílt fel a szemem arra, hogy a hit nemcsak elméleti sík, hanem konkrét, hétköznapi dolgokat is meg tudunk Istennel beszélni." Komolyan elkezdett imádkozni azért, hogy megtudja, milyen irányban tanuljon tovább. Őszinte ifjúi hittel várta az útmutatást. Egy ifis kiránduláson vettek részt istentiszteleten, nem is ismerte a lelkészt, aki prédikált, de mélyen megérintette. Közben azt érezte, hogy Isten és az emberek szolgálatában tudja megtalálni a keresett utat. Utána kiderítette, hogy Visky Ferencet, Erdély egyik legnagyobb evangelizátorát hallotta vendég tiszteletesként, aki a hite miatt több évig börtönben is volt. „Később ezt meg is írtam neki."

Az elhatározással azonban makacs tények álltak szemben. „Hogy mész te, Katalin, teológiára? Lány vagy, senki sincs, aki lelkész a családban. Román érettségire készülsz." Abban az időben olyan kevés lányt vettek fel, hogy ötszörös volt a túljelentkezés. Ekkor már a Ceausescu-rezsim után járunk 1991-ben, és annak eredményeként óriási volt a lelkészhiány. „Azt kértem Istentől, hogy küldjön egy jelet. Ha nem értettem félre a hívását, akkor jussak be." Katalin azóta is hisz abban, hogy azokon a dolgokon lesz áldás (nevezhetjük sikernek is), amit a Jóisten is támogat. Ha nem, akkor az előbb-utóbb befuccsol. Az elhatározáshoz párosult az intenzív tanulás. Harminc éve felvételizett, de még mindig élénken élnek benne az események. Az érettségi reggelén volt egy olyan megérzése (isteni sugallata), hogy József Attilát kapja. Ezt is átnézte újból néhány másik mellett, többre nem volt már ideje. A húzás pillanata volt a megerősítés, amikor tényleg ezt a tételt kapta. Olyan jól sikerült a vizsgája, hogy az öt lány között másodikként vették fel. „Kérted, Katalin, a jelet, itt van! Tényleg itt a helyed!"

Ez itt a te világod!

Végre lubickolt a neki tetsző tantárgyak között! Nyelvek: héber, görög, latin, angol, román, magyar, a hitbéli dolgok az anya-

nyelvén. Konzervatív teológiát tanultak azzal a céllal, hogy gyülekezetekben szolgálhassanak. Ehhez rengeteg gyakorlat is párosult, mert azt akarták, hogy valódi tapasztalatokat szerezzenek a valós világban. „Itt van ez a mezőségi sáros falu gumicsizmában, vállalod-e ezt a sorsot?" Csiha Kálmán püspök úr, aki később lelkésszé szentelte, meg is kérdezte, hogy vállalja-e az ezzel járó sorsot. „Egyszer jártam Debrecenben cserediákként. Akkor azt Kánaánként éltem meg. Ott ettem először igazán jó fagyit." Jeles eredménnyel végezte el a teológiát. A szülei azt szerették volna, hogy otthonához közel maradjon, de ő ismét várta az isteni útmutatást. „Ma már ezt árnyaltabban látom. Érzem már, hogy mit jelent az, ha valaki a rokonságától távol próbál boldogulni. Látom, mekkora erőforrásoktól fosztja meg magát ezáltal. Mit jelent az, hogy csak évente egyszer látom majd a szüleimet. De akkor ezeket nem érzékeltem." Az egyik osztálytársuk délvidéki volt, és egy szerbiai tanulmányútra mentek. Akkoriban már elkezdődtek ott a háborúk, nagy volt a lelkészhiány. Az ottani mindennapok, a kultúra, a természet vonzó és izgalmas volt számára. Az egyik gyülekezetben megszólították, hogy mivel jövőre végez, menjen hozzájuk. „Mosolyogtam magamban, hogy 24 évesen, ide az Isten háta mögé? Távol az otthonomtól, egyedülállóként, ráadásul a nyelvet sem beszélem!" Visszamentek, de a hívás megmaradt benne. Egy konferencián, egy magyar lelkésznő idézte Ábrahámot: Menj ki a te földedből, a te rokonaid közül, arra a földre, amit én mutatok neked, és te ott áldás leszel. „Ez az útmutatás annyira konkrét volt számomra, hogy másnap megkerestem Csiha püspök urat. Lemennék egy-két évre Délvidékre." Megértette az elhatározását, és adott neki egy szép igét útravalóul, amire még visszatérünk.

Lelkészként Szerbiában

Amikor már lelkészként elkerült Szerbiába, ott értette meg a középiskolai kitérő értelmét. E nélkül a „kiképzés" nélkül garantáltan megfutamodott volna, nem bírta volna az ott eltöltött 17 évet. „Sok

mindent nem értünk, hogy miért történik egy adott pillanatban, de Isten mindent fel tud használni, ami velünk történik."

Egy falura került, Bácskossuthfalvára. „A nyolcvanéves Anti bácsi volt a lelkész, aki nem tudott nyugdíjba menni, mert nem volt segédje." Kétszáz gyermek tanítása lett Katalin feladata segédlelkészként. Könnyen befogadták, megszerették, lelkesen szervezte a programokat számukra. Azonban a szomszédos Szabadka és a hét hozzá tartozó szórványtelepülés lelkész nélkül maradt, mennie kellett. Először nehéz szívvel indult, de aztán kiderült, hogy Szabadka jól passzol hozzá. „Eleinte éreztem a hiányát egy mentornak, jobb lett volna protektív helyzetben kezdeni."

A háborúban

„Amikor eszkalálódott a háború, és vitték el a fiúkat, apákat harcolni, bombázták Szabadka környékét, ott maradtam velük. Elmehettem volna, mert a külföldieknek javasolták is, hogy hagyják el az országot. Elsősorban a kötelességtudat tartott ott. A szülői mintámból is ezt kaptam. Inkább megküzdjük, megmunkáljuk, de nem adjuk fel. Három hónapig nem volt iskola, áram, víz. Lelkileg nagyon nehéz élethelyzet volt, de igazán összekovácsolt bennünket. Akkoriban még egyedülálló voltam, a nagy parókián a bombázásokat egyedül vészeltem át. Másokat kellett vigasztalnom. Nagyon megterhelő volt. A bombázások idején egyszer hazalátogattam, mert aggódtak értem. Úton voltam visszafelé, már Budapesten hallottam az újabb bombázásokról, és rám tört egy páni félelem a villamoson ülve. Imádkoztam, kértem az Úristent, hogy nyugtasson meg. Belül éreztem, hogy vissza kell mennem, de meg kellett küzdenem ezzel az elementáris félelemmel. A hátizsákomból elővettem az áhítatos könyvemet, minden napra van benne egy ige. Mi volt az aznapi? Amit Csiha Kálmán püspök úrtól kaptam, amikor elengedett a Délvidékre: „Ne félj, mert ha vízen mész át, a víz el nem borít téged, ha tűzön mész át, a tűz meg nem éget téged. Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak." Olyan békesség szállta meg, mert egy az egyben ott volt a megnyugtató válasz.

Továbblépés

A háborús időszak alatt rájött, hogy az igazán nagy kihívások, problémák kezelésére nincs elegendő eszköz a kezében például lelki gondozói oldalról. Érezte, hogy bővítenie kell a kompetenciáit. Először pszichodrámát tanult, majd átjárt Kecskemétre lelki gondozást tanulni, végül szupervíziót. Ezekben az években született a három gyermekük is. Egyre inkább azt érezte, hogy megtették, amit lehetett a Délvidéken. A gyerekek is nőttek, úgy gondolták, hogy megértek a váltásra, és ekkor találta meg őket a nagydorogi gyülekezet hívása. Az ikreik már itt kezdték az általános iskolát. A kihívást az jelentette, hogy első kinevezett női lelkészként kellett elfogadtatnia magát a nagy múltú (250 éves) nagydorogi gyülekezettel. Öt év után a gyülekezet segítette át a magánéleti válságán, mély támogatással és szeretettel álltak mellette, amikor egyedül maradt három gyermekével. „Amit az előző lelkészek és én is tanítottam nekik, hogy kell viszonyulni a bajba jutotthoz, hogyan kell segíteni, most én tapasztaltam meg a segítségüket, mert én voltam az elesett, a sérült. Ez a krisztusi szeretet, amit megérezni igazán gyógyító."

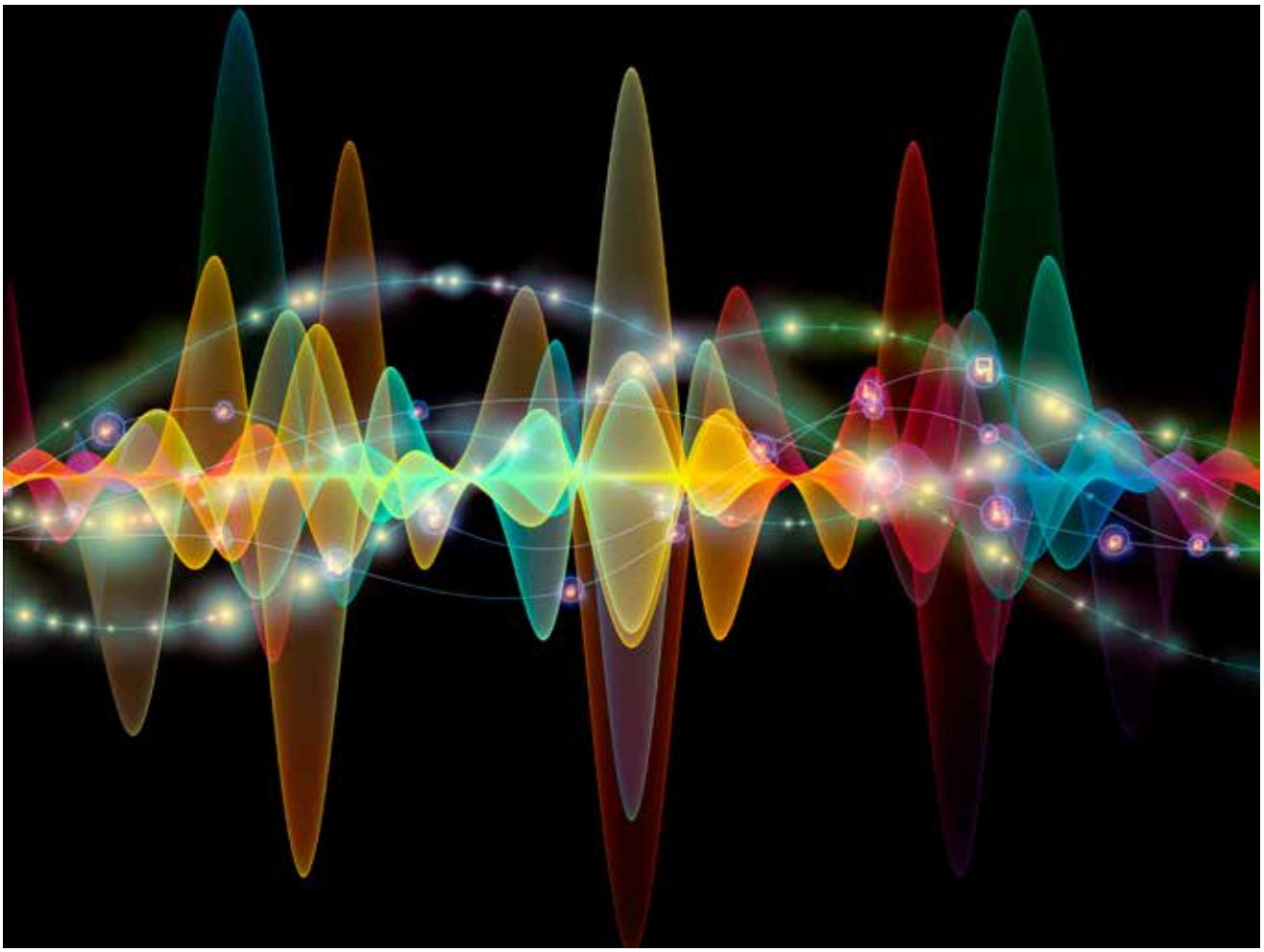

Zeneszámtan

Váczi Gergő | Fotó: AEM, stock.adobe.com

A zene az egyik, ha nem a legkifejezőbb művészi ág. Mindenkire hatással van. Eredete nem ismert. Több elmélet is született már ezzel kapcsolatban. Rousseau szerint az emelt hangú beszédből alakult ki, Darwin az állathangok utánzására vezeti vissza. De van, aki egyszerűen azt mondja, hogy a munka-ritmusból fejlődött ki. A hagyományos értelemben vett komoly zeneelmélet az ókori görögöknél jelent meg. A matematikusként is ismert Püthagorasz már megkülönböztette a hangközök hosszát és arányát. És itt érkeztünk el Juhász Előd zenetörténész, televíziós és rádiós szakemberrel történő beszélgetésem központi kérdéséhez. Vajon létezik e kapcsolat a zene és a matematika között. Előd – akivel volt szerencsém korábban együtt dolgozni, így tegezőviszonyban vagyunk – egyértelműen, de a tőle megszokott alapossággal és körültekintéssel válaszolta meg az egyébként nem is olyan egyszerű kérdést.

– *Van-e kapcsolat a matematika és a zene között?*

– Természetesen van, de nem lényeges. Annyiban lényeges, hogy minden hang ugye rezgés. Minden rezgést le lehet matematikai számokra fordítani. A rezgés alatt nemcsak egy hangot, hanem többet, harmóniát, akkordokat, zenekari hangzást értek. Tehát ez mindenképpen megmagyarázható a matematika nyelvén is. Ugyan-

akkor sokan kísérletet tettek arra, hogy még szorosabb kapcsolatot igazoljanak a zene és a számok, ha úgy tetszik, a matematika összessége között. Például elemezték Bartók műveit, és ott a kis és nagy formában megtalálták az aranymetszést, ami szintén lefordítható számokra, konkrétumokra. Ugyanakkor egészen biztos, hogy akár Bartók, akár más komponál, alkot, akkor nem a matematika törvényeit veszi alapul.

– *Mielőtt arról beszélnél részletesen, hogy mit is vesz alapul a művész az alkotás folyamata során, érdekelne, hogy van-e kivétel? Tehát van olyan eleme a zenének, ahol a számok, a rendszerek megjelennek?*

– Igen, van kivétel. Elég sokat lehetett hallani az úgynevezett 12 hangúságról. A tizenkét hang, tehát egy oktáv beosztásának egyformaságáról. Minden hang ugyanolyan távolságra van egymástól, ha úgy tetszik, ez is matematika. De volt és van is olyan zenei irányzat, ahol találkozunk ilyen megoldásokkal. Amikor a 12 hangúságot a zeneszerző, alapnak, főszabálynak tekinti, vagyis állandóan szerepelteti ezt a tizenkét hangot. Ennek az irányzatnak dodekafónia az elnevezése. De Bartóknál is vannak ilyen példák, sőt Bachnál is felfedezhetőek. Azt azonban fontos hozzátenni, hogy nem alapként. A matematika egyébként még ott is felbukkan a zenemagyarázóknál, hogy a formának a biztonságát, tehát a klasszikus veretűségét is próbálták a számok nyelvére lefordítani, de azt hiszem, hogy ezt sem vezet nagyon messzire.

– *Említetted Bartókot, hogy az ő esetében felfedezhető az aranymetszés. Ez teljesen véletlenszerű megjelenés a műveinél, vagy volt bármi tudatosság benne?*

– Ezt nem tudjuk. Lehet, hogy ő saját magának akart olyan leírást, olyan műrészletet, ami így szülegyértelműen kijelenthető, hogy

tett, de nem uralkodó, nem jellemző Bartókra. Ezt legfeljebb egy kirándulásnak, egy kitekintésnek nevezhetjük, egy egyszeri, kétszeri alkalommal.

– *Egyébként, ha a nagy formátumú zeneszerzőkre és zseniális műveikre gondolunk, akkor megjeleníthetőek ezek valamilyen formában számokkal, matematikai képletekkel? Ezáltal pedig megfejthető egy-egy kimagasló zenei alkotás sikere?*

– A számítógépek világban volt és van is erre törekvés. A nagy slágereket annak idején betáplálták, minden ismérvükkel, minden jellegzetességgel együtt, és várták az eredményt. Várták az ezek alapján születendő zenei műveket. És kaptak is eredményt, tehát születtek kompozíciók, akár Mozart stílusában, akár valamelyik örökzöld utánzataként. Ami azonban ezek közül semmi nem lett sláger, semmi nem ment tovább, nem ütött át, nem lett sikeres. Tehát ez a kísérlet is egyszeri vagy többszöri játék maradt, de semmiképpen sem lélekmagyarázat. Ugyanez áll az elektromos hangszerekre is. Például elektromos zongora. Nekem is otthon ilyen van, és hiába tudom, hogy betáplálták a legragyogóbb hangszereknek a különböző fortélyait, és ezek – mint tudjuk – számok, amelyek úgy mentek át hangzássá, de még sem lett belőle Yamaha zongora.

– *Akkor a konklúzió, hogy nincs szoros összefüggés a matematika és zeneszerzés, zenetudomány között. Tehát egy jó zeneszerzőnek nem kell, hogy matematikai affini-*

tása is legyen, és fordítva sem igaz ez az állítás?

– Biztos, hogy nem kell, hogy egy jó matematikusnak abszolút hallása legyen, de mondok erre egy másik érdekes ellenpéldát, Teller Ede. Mi annak idején készítettünk vele egy hosszabb zenei beszélgetést, ugyanis Teller kiválóan zongorázott, Amerikában találkoztunk vele, ott rögzítettük tévékamerával a beszélgetést. Egészen fantasztikus, hogy tökéletesen visszaemlékezett minden zenei mozzanatra, amivel ő a zenét annak idején elsajátította. Amikor lehetőségem volt kérdezni, akkor természetesen őt mint matematikus-fizikust kérdeztem. Leginkább arra voltam kíváncsi, hogy rengeteg mindent meg lehet magyarázni a matematika nyelvén, de hogyan tudjuk az érzelmeket ezzel a nyelvezettel, a zene nyelvén megértetni, megmagyarázni. Akkor Teller Ede rám nézett, nagy, csodálkozó szemekkel, és azt mondta: „Ja, kérem, ezt nem tudjuk." Tehát ő is azt fogalmazta meg, hogy a zenének, a zenélésnek is, az előadó-művészetnek is van mikéntje, tulajdonsága, ami nem megmagyarázható, mert kell az ember hozzá. Az ember mint lelki, érzelmi élőlény, aki ilyen vagy olyan hatással komponál, aki ilyen vagy olyan tudással, vértezettséggel zongorázik vagy játszik bármilyen hangszeren. De hogy ki hogyan tolmácsolja azt a művet, vagy egyáltalán egy zeneszerző hogyan alkotja meg azt a művet, abban biztos, hogy levezethetően van néhány százalék matematikai magyarázat is, de a lényeg az egésznek a mikéntje, ha úgy tetszik minősége. Én úgy hiszem, hogy megmarad az említett, és neked is előrejelzett érzelmi-lelki szférában.

– Kicsit álnaiv lesz a kérdésem, de az elmondottak alapján, akkor mi lehet a siker kulcsa? Mitől lesz sikeres egy zenei mű?

– A siker kulcsa mindenképpen az ember. A szabályok össztüzében kell néha a szabálytalanság, a rendszerből való kilógás, a rendhagyóság. Tehát kell valami, amit csak az ember tud hozzáadni, és akkor lesz Mozart is Mozart. Pedig egyébként a nagy géniuszok mellett is nagyon jó mesterek dolgoztak. Hallgassunk meg műveket a kortársaktól, Haydn testvérétől vagy akár Leopold Mozarttól. Mindkét zeneszerzőnek az édesapja kiváló muzsikus volt. Az ő általuk komponált alkotások is nagyon jó művek, jó hallgatni, kellemes a fülnek, de egyik sem Mozart, egyik sem Haydn.

– Mozartot, Haydnt vagy éppen Bartókot említettük. De egy má-

sik klasszikusan nagy zeneszerző, Bach esetén – ahogyan olvastam – igen gyakran fellelhető a már szinte matematikai rendszerezettség a kottáiban. Sőt neki állítólag különös vonzalma volt a tizennégyes számhoz. Erőltetett lenne ezek alapján az ő tevékenységét matematikai megközelítésben vizsgálni?

– Úgy érzem, értelmetlen lenne. Ki lehet mutatni helyenként összefüggéseket, bizonyos magyarázatokat, de az igazi lelkét a zenének, a kompozíciónak így nem lehet felfejteni. Arra emlékszem, hogy a Zeneakadémián, ahová öt évig jártam a Zenetudományi Tanszékre, Bárdos Lajos tanár úr magyarázta Kodály Budavári Te Deumának a kezdetét. Heteken keresztül beszélt róla. Később ő maga is azt mondta, hogy ez mind fantasztikus, de olyan ez, mint a hagyma. Amikor lehántjuk a felső réteget, jön a következő, és egyre beljebb megyünk, egyre több réteget hántunk le. Egyre mélyebbre tudtunk menni, de a tényeket nem kapjuk el. Tehát a zenét magyarázni nagyon nehéz. Irányt lehet adni a zene hallgatásához, fel lehet hívni egy-két érdekességre a figyelmet, egy-két különlegességet előre lehet jelezni, de azzal soha nem jutunk igazán mélyebbre, hogy ízekre szedjük.

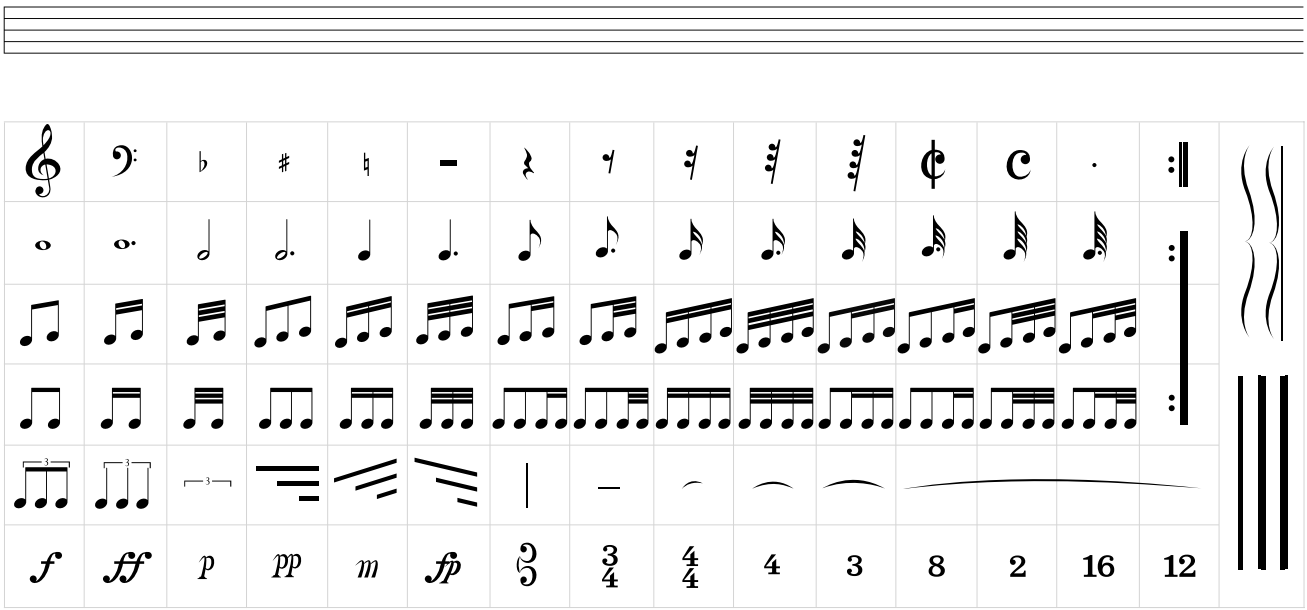

Farkasokkal táncolók

Váczi Gergő | Fotó: Magellán

A Dzsungel könyve mindannyiunk által ismert mű, amelyben egy kisfiút, Mauglit a farkasok nevelnek. A Rudyard Kipling által papírra vetett sikerkönyv fikció, de a kutatókat régóta foglalkoztatja és foglalkoztatta, hogy létrejöhet-e érzelmi kötődés farkas és ember között. Az ELTE TTK Etológia Tanszékének kutatói ezért mintegy két évitizeddel ezelőtt konkrét vizsgálatot kezdtek, amelyben az ember és farkas kapcsolatát vizsgálták. Ennek lényege az volt, hogy a néhány hetes vadállatok együtt éltek, az akkor még etológushallgatókkal. A kutatásban az ország legismertebb etológusa, Csányi Vilmos is részt vett.

Parancsszóra tudnak ülni. „Ott ül! Azaz! Ül! Jó! Ül! Azaz! Ügyes vagy!" És feküdni is. „Marcus! Fekszik! Azaz! Nagyon szép!" De akár még az ember hátára is felugranak játékból. „Ide gyere, hopp! Azaz! Jól van!"

Ezek a tulajdonságok egy kutyánál egyáltalán nem meglepőek. Egy farkasnál viszont annál inkább. De vajon mennyire lehet megszelídíteni egy farkast? Egyáltalán lehet-e barátság ember és farkas között? Az ELTE Etológia Tanszékének munkatársai ennek jártak utána.

„Ő Bence. Ő Barnus." Újfalussy Dorottya, az MTA Összehasonlító Etológiai Kutatócsoport munkatársa azokat a farkasokat mutatja, amiket 2002-ben és 2003-ban nevelt. Minden munkatárs egy újszülött, 5-6 napos farkast vett magához, és azt egészen 4 hónapos korukig nevelték, nem is akárhogyan. „Magunkkal vittük őket a mindennapjainkba, ide például a tanszékre behoztam tanulni, dolgozni. Tömegközlekedtünk, biciklitünk, autóztunk, kirándulni jár-

tunk, koncertre jártunk, kocsmázni jártunk, mindenféle tevékenységbe, amit egy fiatal egyetemista csinál, abba belevontuk." Vagyis a farkasokat mindenféle ingernek kitették. Közben pedig az állatok különféle teszteken vettek részt, hogy megtudják, a kézben nevelt farkasok kialakítanak-e kötődést a nevelőjükkel. Egy idő után persze a farkasok kinőtték a lakást, ahol nevelkedtek. „Már akkor Barnus olyan 3 hónapos lehetett, egyedül jött lefele a lépcsőn, kijött a néni, és mondta, hogy beszélni akarok magával. Mondom, tessék! Hát, hogy ezt a kiskutyát ne adja oda senkinek! Hát ez egy olyan különleges kiskutya, ilyen kiskutyát én még életemben nem láttam, semmiképp ne adja oda senkinek, ez egy nagyon különleges kiskutya! Hát, mondom, azért csak oda fogom adni!" Így kerültek az állatok ide, Gödöllőre. Újváry Dóra a kutatás alatt annyira megszerette ezeket az állatokat, hogy azóta is velük él. Immár 15 éve. Nagyjából 20 farkassal. És még jó néhány másfajta állattal. Mielőtt bemegyünk a falkába a legfontosabb biztonsági instrukciókat is megkapjuk. „Nagyon gyorsan kell bemenni, mert ők viszont nagyon gyorsan kijönnek. Próbálj meg határozott lenni, nem mutatni félelmet. Például a kezedet ne kapkodd, mert akkor rögtön utánakaphatnak." Óvatos léptekkel közelítünk a 2 nőstény és a 4 hím farkas közé, ahol a négylábúak számunkra furcsa jelekkel köszöntenek bennünket. „Látod, ő a csipkelődős, és nem csinál semmit, csak üdvözöl." A farkasok egy hatalmas kennelben élnek. Még medencéjük is van. Dóra kezdi a bemutatásukat, rögtön az alfahímmel. „Ő a falkavezér, Nelson, ő a falkaanyuka, Bömbike, ők a két

idősebb, és ők a fiatalok." Egy másik falkában pedig ott van Zozi, az egyedüli farkas, amelyik még él abból a csapatból, amik ebben a vizsgálatban részt vettek. Zozi már nagyon öreg, a látása és a hallása sem az igazi.

A kutatás során az derült ki, hogy a farkasok 16 hetes korukban nem mutattak kötődést a nevelőjük felé. Dóriék azonban érezték, hogy ezzel még nem teljes a kép, ezért rendszeresen kijártak Gödöllőre, hogy idősebb korban is megvizsgálják a farkasokat. A kutatásban pedig Csányi Vilmos etológus is részt vett. Azt mondja, egészen váratlan dolog történt, amikor meglátogatták az állatokat. „Megjelent a három lány, mi mögöttük, és akkor 6 hatalmas farkas üvöltve rohant, és ugrált föl rájuk. Mellette van egy gyár, és ott állt két ember, akik teljesen kétségbeestek, és kapkodták a telefonjukat, hogy mentőket, vagy nem tudom, mire gondoltak, hogy mit hívnak, hogy három embert megtámadtak a farkasok." Pedig, mint kiderült, csak örültek a nevelőjüknek. A korábban már megismert Újfalussy Dorottya szerint is ez egyértelmű bizonyítéka a kötődésnek. „Nagyon egyértelműen kiderül, hogy a nevelőjüket még 2 éves korukban is magasan preferálják az összes többi látogatótípus közül." Bár az egyértelműen látszott, hogy a farkas és a kutya több dologban is különbözik, a farkasok mindig tudtak meglepetéseket okozni. Csányi Vilmos elmesélte, hogy egy alkalommal például egy csontot akartak visszakérni a kutatók az egyik farkastól. „Enikő elkezdett könyörögni a farkasnak, hogy add ide, mert már kell a kísérletbe menni, és majd visszakapod. És én magamban gondoltam, hogy na,

majd pont erre fog a farkas valamit csinálni. És a legnagyobb meglepetésemre egy perc múlva, ami azért elég hosszú idő, egyszer csak fölállt, és dühösen odavágta a csontot a földhöz, és ment." Ezek a különleges esetek pedig azt mutatják, hogyha intenzív kapcsolatban van az ember egy vadállattal, akkor teljesen más lesz a viszony. Újfalussy Dorottya 9 éve nem volt bent farkasok között. Azt mondja, nagyon nehezen viselte, amikor el kellett válnia a farkasaitól, ezért nem ment többé közéjük. Most a kedvünkért kivételt tett, de nem bánta meg. „Fantasztikus érzés! Szia, Nelson! Dóri azt meséli, hogy volt olyan szituáció, amikor bánthatta volna a farkasa, mégsem tette. „Egyszer ráestem teljes súllyal, és aztán egy nagyon csúnya dudor is lett rajta. A térdemmel ráestem a bordáira, és akkor hátrakapott, és lehetett látni, nagyon fájt neki, lehetett látni az arcán, hogy jaj, Te vagy, és rá is fogott a kezemre, de nem szorította meg, hogy jaj, hát miért csinálod ezt." Számtalan olyan esetről hallani viszont, amikor egy vadállat rátámad egy emberre. Csányi Vilmos etológus szerint azonban a támadások kiváltó oka sosem az agresszió. „Az a fő probléma, amikor tigrissel, medvével, oroszlánnal nagyon jó viszonyba kerül az ember, hogy ezek az állatok nincsenek tisztában a saját erejükkel. Tehát amikor egy jegesmedve mondjuk játszik, akkor nagy pofonokat ad a másiknak. Akkora pofonokat, amiket egy ember nem tud sérülés nélkül elviselni." De hogy milyen a farkas és ember közötti kapcsolat, azt csak az tudja igazán megmagyarázni – mint például Újváry Dóra –, aki együtt is él velük. „Nagyon bensőséges tud lenni. Amikor nincs itt senki, csak

mi, és az ember ide beül közéjük, akkor az egy leírhatatlan érzés. Van egy, aki ott le fog ülni, ő Móriusz, ő például nagyon szeret ölben lenni. Beül az ember ölébe, és akkor őt simogatni kell. Ha abbahagyod, akkor szól, hogy még."

A forgatáson egyértelműen látszott, hogy a kutatók mennyire kötődnek ezekhez az állatokhoz. A sok-sok hálás farkaspuszi és ölelés pedig azt bizonyítja, hogy már a kutyák őse, a farkas is képes az emberrel személyes kapcsolatot kialakítani.

A kutatás során kiderült, hogy a kézből nevelt farkasoknál még felnőttkorukban is kimutatható a nevelőjükhöz való ragaszkodás, az állatok keresték közelségüket. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a kutya-ember és farkas-ember közötti viszony különbségei nem abból eredeztethetők, hogy a farkas képtelen emberekkel szoros kapcsolatot kialakítani és azt fenntartani, hanem inkább abból, hogy a kutyák egész életük során az emberrel függő viszonyban maradnak, míg a farkasok 16 hetes korban már sokkal önállóbbak, az egyedüllét számunkra nem jár akkora szorongással.

Tanulmányuk a rangos Royal Society Open Science szakfolyóiratban látott napvilágot. Az eredmények fontosak a farkasokat fogságban tartó intézmények számára az állatok jóléte és a dolgozók biztonsága szempontjából is.

A Mi Hódunk!/ Felfedezők

Vincze Bálint | Fotó: Vincze Bálint

A tél hamar elmúlt. Már amennyiben a mai időkben beszélhetünk egyáltalán normális értelemben vett télről. Hófödte tájak? Reggelente a korán kelő szomszéd hólapátjának suhogására ébredni? Szállingózó hóesésben egy esti séta a város utcáin? Nem emlékszem, mikor volt ebben utoljára részem. Jó pár év eltelt a fehér karácsonyi hangulatot idéző erdőben megtett fotós túráim óta. Minden lépésre figyelve, hogy a hó ropogása el ne riassza a vadat, ami a szórón a neki kirakott ételért a szükség miatt világos nappal is ellátogatott. Ez már mind a múlté. Legalábbis itt, ahol én lakom, régóta várjuk az ilyen téli napokat.

Legyek optimista, bízzak abban, hogy ezek az idők még visszatérhetnek. Nagyon kis esélyt látok rá. Meg kelll becsülni minden hópihét, amely a környékre téved, és kihasználva a lehetőséget, a megálmodott képet gyorsan elkészíteni, mielőtt elolvad a hó. Addig is elégedjen meg a fotós, hogy kint töltheti kedvenceivel éjszakánként az időt. Reménykedjen, hogy a kitett csalifalatokra megjelennek a fiatalok, és lefotózhatja őket. Nem panaszkodom. Sok sikeres, de még több kudarccal teli éjszaka hozott sok szép pillanatot. Éltem is a lehetőséggel. Igaz, néha komoly erőfeszítések

árán sikerült lenyomni az exponálógombot, mivel a jéggé fagyott kioldórendszer csak komoly fizikai ráhatás árán volt hajlandó megmozdulni. Ez is lefagyott a hidegben, nem csak a fotós. A kint töltött éjszakák mindig tartogattak valamilyen meglepetést. Hol egy vadászó róka sétált át az üres parkolón, orrát az aszfaltra szegezve, mert érezte az előtte nem sokkal áthaladó nyúl szagát. Olykor beszaladt a képbe a tó macskája is. Igaz, ez nem a természetfotózás legnagyobb kihívása, ám megszínesítette és vidámmá tette a hideg, fagyos órákat. Eleinte furcsálltam, milyen kontúrja van a hőkamerán keresztül vizsgált, vélhetően hódnak hitt jövevénynek. Ám hamar leesett, hogy a cica, a tavak egyik kedvelt lakója tette tiszteletét előttem a befagyott tó jegén. Hát legyen, csak

Nem várt látogató

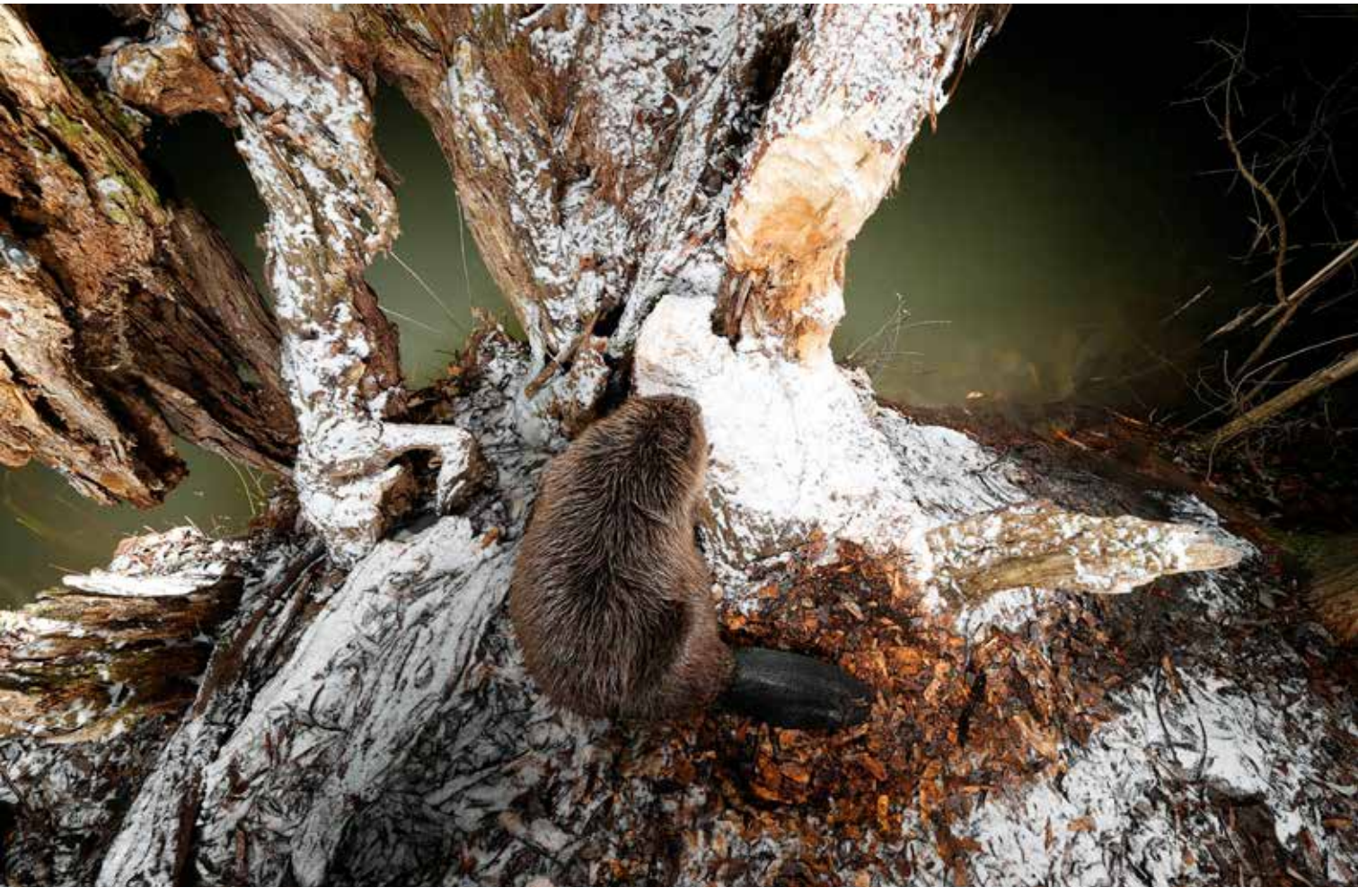

Partra szállás

Jellegzetes, hódjelenlétre és aktivitásra utaló nyom

A horgásztavak mögötti dunai ártér hódjai komoly nyomokat hagynak maguk után

megnyomtam az expozíciós gombot. Ha ló nincs, jó a szamár is. De a tavi hódokon (és macskán) kívül el-ellátogattam a szomszédos, hódok által lakott dunai partszakaszokra is. No nem azért, mert ilyentájt kevés arrafelé a szúnyog. A hóban könnyen felfedezhető szinte minden állat nyoma, nagyban megkönnyítve vadász és fotós dolgát egyaránt. A meleg vizes kifolyó alatti kobolyák több hódcsalád jelenlétéről árulkodtak. Élmény volt hosszú nappali túrákon ezen élőhelyeket felfedezni. Visszatelepítésük láthatóan sikertörténet, ám nem mindenki számára hagy örömteli nyomokat. Bocsi, ők előbb itt voltak a földön, mint mi. Sőt egyre többször elhangzik, milyen fontos szerepük lehet napjaink egyik legfontosabb ökológiai katsztrófájának elkerülésében. A szárazságra gondolok. Példaértékű ezen állatok vízgazdálkodó életmódja. Életük és éltető elemük a víz, amelyet gátakkal körbevéve megakadályozzák, hogy élőhelyükről eltűnjön, a hódmocsarak idő előtt kiszáradjanak. Sokat tanulhatunk tőlük. Az csak hab a tortán, hogy ezáltal rengeteg más faj számára teremtenek túlélési lehetőséget, újabb természeti kincsekkel gazdagítják környe-

A madocsai zátonyok lakói, hódsztrádán szállították nap mint nap a friss betevőt váraikba

zetünket. El a kezekkel a hódoktól! Természetesen szükség van az állományszabályozásra, de ezt nagyon átgondoltan és körültekintően kell tenni. Bízom benne, hogy a döntéshozók és szakemberek minél hamarabb megtalálják a legjobb megoldásokat a konfliktusok kezelésére. De már megint elkalandoztam. A Mi Hódunk még mindig élheti gondtalan (gondolom én) mindennapjait. Hamarosan az a kevés hó is eltűnik, és a lassan kizöldülő fák, a talajból előbúvó zsenge füvek kiegészítői lesznek mindennapi vega étrendjének. Azért az almát még mindig hordom rendesen, nehogy megsértődjenek, és a végén hátat fordítsanak nekem. A télen felfedezett élőhelyeiket jól bevéstem emlékezetembe. Tavasszal visszatérek hozzájuk, meglesem, milyen erőnlétben vannak, és ha engedik, néhány felvételt is készítek róluk. De addig is, maradnak a kondor-tavi honfitársak, akik csak egy karnyújtásnyira vannak tőlem. Persze vigyázok, mennyire közel tartom a karom éles szemfogaikhoz, nehogy úgy járjak, mint a már említett egyszeri, aki szelfizni szeretett volna velük. Hamarosan rügyfakadás.

(Folyt. köv.)

Temesvár, az illatok városa

Susán Janka | Fotó: Susán Janka

Fejlődésben lévő gyönyörű nagyváros, amelynek városképében a múltja is aktívan jelen van. A szépen felújított épületek mellett bőven találhatók omladozófélben lévők, emiatt azoknak ajánlom elsősorban ezt a kirándulást, akik meg tudják látni a szépséget ezekben a felújításra váró részekben, akiket a rengeteg zöld terület és a városi vízi közlekedés ámulatba ejt. A város építészetében kiemelkedően jelen van a 20. század eleji szecesszió, emberközeli hangulatot teremtve.

Paksról, de akár Budapestről indulva is Szeged félúton található, így érdemes az összességében négyórás utat megfelezni, megállni egy belvárosi sétára vagy egy ebédre, forró napon lemenni a szabadstrandra, és fürdeni egyet a Tiszában.

Temesvár Románia harmadik legnagyobb városa háromszázezres lakosságával a Bánságban. A közlekedéséről hallottam olyan véleményt, hogy nagyon óvatosnak kell lenni, de szerencsére nem volt semmilyen rossz tapasztalatunk. Ahol szükség volt, mindig találtunk parkolót, de szinte mindenhová gyalog mentünk, így a lépésszámunk harmincezer fölé emelkedett a teljes itt töltött napunk során! Nézzük, merre jártunk, mit érdemes megnézni!

A város elnevezése a Temes folyó nevéből ered, mert a középkor-

Bánság (vagy Bánát): Földrajzi, történelmi és kulturális régió, amelyhez országunk nagyon kis résszel kapcsolódik a Szeged alatti területekkel, nagyobb része Szerbiában és Romániában található 27 104 km²-en. A nagyjából négyszög alakú területet délen a Duna, nyugaton a Tisza, északon a Maros, keleten a Ruszka-havas és a Temes, Cserna folyók völgyei határolják.

ban több ága is a városon haladt át, azonban mára hiába keressük. A lassú folyónak köszönhetően mocsaras vidék alakult ki a területen, és emiatt nem tudott a település igazán fejlődni a 18. századig. Ekkor építették meg a Dega-csatornát, ezen keresztül a felesleges vizet elszállították, a mocsarak nagy részét lecsapolták, száraz, fejlődésre képes területek alakultak ki. Mostanra a csatorna és a körülötte kialakított parkok a város zöld tüdejévé váltak, a csatornát Európában egyedülállóan bekapcsolták a városi személyszállításba. Vaporettó közlekedik a hangulatos csatornán hihetetlenül olcsó egy leies tarifával (a cikk írásakor 1 lei kb. 80 Ft). Amikor elfáradunk a sok mászkálásban, pihenjünk egyet a vízibuszon. Izgalmas közvetlenül látni a kapitányt munka közben, aki a zenének köszönhetően a hajónkat szinte bulihajóvá változtatta, és persze a víz és a csatorna közvetlen látványa is lenyűgöző a rajta átívelő hidaknak is köszönhetően. Többen eveztek, de még SUP-ost is láttunk rajta, akinek próbára tettük az egyensúlyérzékét, ahogy elhaladtunk mellette jó kis hullámokat keltve a hajó után. A járatnak 9 megállója van, a város egyik végéből eljuthatunk a másikig a vízen. Az útvonal felét jártuk végig, a végállomáson kiszállhattunk tíz percre, ennek köszönhető, hogy a Piata Sarmisegetuzán az itt épülő Új Ezredév Református Központ gyönyörű épületét is láthattuk, amelyet Makovecz Imre tervezett. Az építkezés 1989-ben kezdődött, de még mindig daruk állnak a komplexum mellett, bár 2019-ben felavatták a központi épületet.

A vízibuszból a strandfürdő megállónál szálltunk ki, innen indultunk el a Rózsák Parkjába, amely már 1891 óta díszíti a várost. Egy agráripari kiállításra tervezte Wilhelm Mühle, amelyet akkor Ferenc József császár is meglátogatott, ennek emlékére az első világháborúig az ő nevét viselte. Az I. világháború tönkretette a parkot, 1929-ben már fiával, Árpáddal tervezték meg az újraépítését angol stílusban. Fia híres rózsatermesztő és nemesítő is volt, 15 új rózsafajtát alkotott. A parkot legutóbb 2012-ben az önkormányzat frissítette fel sok ezer tő rózsa telepítésével, fák ültetésével, a pergolák és római kori vázák megújításával. Május közepén kb. a rózsák harmada virágzott, de az illatuk így is mesés volt. Az illatok városa elnevezést nemcsak a rózsák és virágok miatt választottam, hanem az éppen virágzó akác, bodza és orgonafák miatt. Az utcákat legtöbb helyen olyan szélesre tervezték, hogy bő-

ven jutott hely a fáknak is. Visszatérve a Rózsák Parkjára, élmény volt átsétálni, szemezgetni a különleges rózsafajtákból, elidőzni a park hangulatos terein.

A következő célpontunk az ortodox székesegyház, amelyhez eljuthatunk akár végig zöldben sétálva. Szombaton, esküvők napján jártunk ott, így fotózkodó menyasszonyt-vőlegényt láttunk a fák között, és bent a katedrálisban is éppen esküvői szertartásba csöppentünk. A templomról azt olvastam, hogy ezer darab vasbeton oszloppal biztosították be a stabilitását 1936-ban, amikor elkezdték építeni a terület vizessége miatt. A méretei belülről lenyűgözőek, talán jobban érzékelhető monumentalitása, és elhisszük, hogy ötezer embert képes befogadni. Valahogy kívülről talán a 11 tornya (a legmagasabb 83 méter) miatt, amelyek erősen tagolttá teszik a felépítését, nem tűnik olyan óriásinak. A zöld majolikamintás tornyok a moldovai kolostorokra emlékeztetnek, amelyeket szépen kiemel, látványában erősít a jellegzetes piros-sárga csíkozású téglafal. A templom építését 1946-ban tudták csak befejezni a háború miatt.

A templomból kilépve érdemes az út túloldalán kezdődő Győzelem teret (Piata Victoriei) áttekinteni, megcsodálni. Messze hátul az opera szépen felújított egységes homlokzata szinte vonzza a tekintetünket, de amíg odaérünk, lesz bőven mit megcsodálnunk. Sétáljunk végig a parkon, keressük meg Romolus és Rémus szobrát, amit 1926-ban Róma városa adományozott Temesvárnak. Üljünk le, igyunk egy kávét (van választási lehetőség, hogy hol), és élvezzük a tér hangulatát, a teret körülvevő paloták látványát.

Mielőtt elérjük a tér túloldalát, jobbra menjünk át Hunyadi-kastélyhoz. Az 1300-as évek elején Károly Róbert építtette, később Hunyadi János állíttatta helyre egy földrengést követően. Az eredeti várból két bástya és egy torony maradt csak meg az 1849-es ostrom után, amelyben megsemmisült. Mostani formáját az ezt követő újjáépítés során nyerte el.

Az opera mellett lehetetlen nem észrevenni a színes ernyőkkel árnyékolt utcát, vonzza a tekintetünket már messziről. Induljunk el rajta egészen a Szabadság térig, ahol álljunk meg egy pillanatra az 5. szám alatt található még felújítatlan, de így is megkapó hangulatú épület előtt. 1730-ban építették, itt működött a helyőrség-parancsnokság. A bal oldalán álló tölgy majdnem százéves, 1923-ban ültették I. Ferdinánd román király tiszteletére. A jobb oldali párját nemrég kellett kivágniuk.

Tovább egyenesen haladva egészen a Gheorge Lazar utcáig, amelyen jobbra fordulva elérjük az Egység teret (Piata Unirii), talán a város legszebb gyöngyszemét. A sarkon a magyar szecesszió jegyeit képviselő Steiner Miksa-bérpalota fogad minket. Az egyik legismertebb, legszeretettebb épülete a városnak, amely magyar építészek, Jakab Dezső és Komor Marcell munkáját dicséri. A tetejét Zsolnay-kerámiacserepek borítják, színes csempék díszítik, látképében meghatározók a bájos hasas kiugrók. Itt működött a váltóbank, és ehhez kapcsolódva a legdíszesebb erkélye fölött méhkaptárdíszítést fedezhetünk fel.

Az út másik oldalán a keleties stílusú Szerb Püspöki Palotát is vegyük szemre. Az 1747-ben emelt épület mai megjelenését Temesvár főépítésze, Székely Lászlónak alakította ki 1906-ban, amikor keleties motívumokat használva erősítette az épület szerb jellegét.

Lépjünk tovább a tér nagy ívű perspektívájába, sétáljunk el egészen a szintén Székely László által tervezett Brück-palotáig. Nem lesz nehéz megismerni az élénk színeinek köszönhetően. Mellette egy különös, modern szobrot fedezhetünk fel, a „Superman"-t, amely Virgil Scripcaru alkotása.

Sétáljunk ki a Művészeti Múzeum mellett a térről a Mária Terézia-bástya felé, amely az egykori vár egyetlen teljes épségében megmaradt, 1730–35 között épített bástyája. 1765-re fejeződött be a szabályos csillag alaprajzú fal és bástyarendszer megépítése. Kívülről ezt még kettős védelmi vonal határolta, közöttük két vizesárokkal. Érdemes összevetni a vár 1800 körüli alaprajzát a város mostani térképével, mert így érthetővé válik számunkra a város szerkezetének eredete.

A végére egy különleges parkot tartogatok, a botanikus kertet. Az odavezető úton elsétálunk Négy Világtáj 1978-ból származó 44 méter átmérőjű szocreál szökőkútja mellett a körforgalomban, amely éjszaka talán látványosabb, mint nappal, mert akkor ki is világítják. Negyed óra alatt érjük el a parkot, amely meglepően izgalmas felépítésű, dimbes-dombos megjelenésű. Gazdag árnyékos helyekben, ahol kellemesen elbújhatunk a nyári melegekben. Azért javaslom, másszuk meg a legmagasabb dombját is!

Nekünk a szűk egy, másfél napba ennyi fért be, csak kívülről fedeztük fel a várost. A látvány miatt egyáltalán nincsen hiányérzetem, úgy érzem, sokat kaptunk így is. Aki tovább tud maradni, megkezdheti a múzeumok felfedezését is.

Változatos valóságok

Szabó Márta | Fotó: Bodajki Ákos

Az Atomenergetikai Múzeum (AEM) többféle módon tudja kiterjeszteni a valóságot, amely technológia alapját az okoseszközök képezik. De okosfotel, VR-szemüveg, interaktív tudáskapszula vagy épp otthonról is elérhető múzeumos élmény is fellelhető az AEM tárházában – mind-mind kalandokat és lehetőségeket rejtve. Lehetőséget például arra, hogy a hagyományos tárlatvezetésen és múzeumpedagógiai foglalkozásokon túl el lehessen érni az eszközök segítségével azt a korosztályt is, akik közül sokan – a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Információs Társadalom Kutatóintézet egyik 2022-es felmérése szerint – az okostelefonjuk függőjének vallják magukat.

A napi képernyőidő korosztálytól függetlenül hasznos elfoglaltság mérőszáma is lehet, ha olyan edukatív tartalmak is felbukkannak a különböző platformok hírfolyamában, amelyek képesek elérni, hogy a tengernyi színes-szagos tartalom közül kitűnjenek, és egy percre megállítsák a végtelenségig továbbgörgethető bejegyzésáradatot. A 3D-s modellek magukban hordozzák ezt a képességet, és ha a befogadó egy kattintással kifejezi érdeklődését a látottak iránt, akkor izgalmas új tartalmakkal ismerkedhet meg. Ilyenek például a Sketchfab-modellek vagy az Atomenergetikai Múzeum nevű, okoseszközre ingyenesen letölthető alkalmazás is, amely idén teljesen megújult külsőt kapott.

Korábban is az AEM ikonikus műtárgyait lehetett bárhol-bármikor

megnézni és megismerni az applikáció segítségével, míg az interaktív tudáskapszulával együtt használva a rendezvények nagy kedvence is volt, hiszen kvízek is készültek hozzá az évek alatt, hogy a frissen szerzett tudás mellé ajándékot is szerezhessenek a lelkes érdeklődők. Most azonban új menü készült hozzá, amelynek segítségével sokkal egyszerűbben lehet megnézni a 3D-s modelleket, mint például a zongorázó Teller Edét, az őstranszformátort, a memóriablokkot, az ügyeletes mérnöki telefont, a FAUN-vontatót, a sugárkaput, a blokkok épülését vagy épp a csavarhúzógépet. Ugyanez igaz a beleépített célzó funkcióra is, így most már rövidebb eléréssel, egyértelműbben tudják a lelkes felfedezők használni az applikációt a múzeum interaktív tudáskapszulájával összehangolva is.

Tartalmi változás tehát nem, de alaki és funkcióbeli megújulás teljes mértékben végbement az alkalmazás fejlesztése során, illetve még egy tekintetben lényegesen egyszerűsödött elődjéhez képest az új verzió, hiszen immár egy applikáció foglalja magába a magyar és az angol nyelvű verzióját is.

Negyvenkarikás játékok – így űz sportot a fizikából az atommúzeum

Képzeljék el a paksi Táncsics parkot tele különböző sportágak különböző feladataival és meglepetésvendégeivel. Aztán képzeljenek hozzá egy extrém kalandpályát is. Az őszi naplementét is akár, sőt, egy ücsörgős, finomságokat majszoló epizóddal is kiegészíthetik a fantáziaképet. Ugye, hogy milyen különböző egy átlagos hétköznapoktól már pusztán a gondolata is egy ilyen őszi péntek délutánnak?

Pontosan ezek a képek és érzetek adták a vezérfonalát a Negyvenkarikás játékok ötletének. A Paksi Atomerőmű idei jeles évfordulói közül a rendezvény névadója az 1. blokk indulásának jubileuma volt, a különböző játékok és sportágak pedig kéz a kézben járnak az erőművel, például a sportegyesület révén. Ezeket egy kis fizikával és múzeumpedagógiával ötvözve máris kész az új kaland. 2022. szeptember 23-án pénteken a paksi Táncsics parkban minden érdeklődőt vár az Atomenergetikai Múzeum egy páratlan programra, ahol garantáltan mozgásba lendítheti mindenki a nyáron gyűjtött energiáit.

A részletes program és minden fontos információ megtalálható az AEM Facebook-oldalán, érdemes tehát követni a múzeumot a közösségi médiában is.

Az értelemnek győznie kell!

Krizsán Árpád

Manapság, amikor az energia szerepe egyre inkább felértékelődik, nagyon fontos lenne a tudományos megközelítés alkalmazása. Olvashatunk rendszeresen a Nyugat-Európát fenyegető energiaválságról, és a saját bőrünkön is tapasztalhatjuk, hogy bizony az energiának ára van.

Viszonylag kevés információ jut el hozzánk, illetve keveseket érdekel csak, hogy mi a helyzet az energiával a világpiacon, minket csak a szűkebb környezetünk, így a hazai, esetleg európai helyzet érdekel.

A felröppenő hírek hallatán gyakran azt tapasztajuk, hogy az érzelmeink, jelenleg a félelmek vezérlik a döntéseinket, aminek persze piaci következményei is lesznek/vannak. Ha megjelenik egy olyan helyi hír, hogy valamelyik benzinkúton nincs valamelyik típusú üzemanyag, akkor ha kell, ha nem, elmegyünk tankolni, ezzel persze újabb fogyasztást és akár további áruhiányt eredményezve. Felmerülhet a kérdés, hogy az alacsonyan tartott üzemanyagár mennyire ösztönzi vagy nem fékezi meg a fogyasztást. A jelentésekből az látszik, hogy lényegesen több üzemanyagot használunk, mint a korábbi években. Ezzel az energiával látszólag nem „kell" spórolni, így valószínűleg a fogyasztás is több, mint ami szükséges, és ezzel persze a környezetszennyezés is magasabb, mint amennyi normál keretek között lenne. Sok cikket lehet olvasni arról, hogy a hagyományos üzemanyag hiánya felértékeli az elektromos autók szerepét, azonban azt sem szabad elfelejteni, hogy adott esetben ez az elektromos rendszert terheli, főleg, ha hirtelen nagyon sok elektromos jármű jelenik meg.

Ennél sokkal fontosabb, hogy mi lesz a fűtéssel és a villamos energiával. Ez a kérdéskör rettenetesen összetett, hiszen az összes felhasznált energia kicsit több mint felét a terek fűtésére és hűtésére használjuk. Környezetvédelmi okokból sokan áttértek már a villanyalapú fűtési rendszerek használatára. Így viszont a villamosenergia-fogyasztás fog növekedni. Magyarországon sajnos azt tapasztaljuk, hogy elkezdünk megoldást keresni a növekvő rezsiárak kiküszöbölésére, megindult a fa felvásárlása. Arról viszont kevés szó esik, hogy meg kellene próbálni tudatosabban fogyasztani, esetleg egy kicsit átgondoltabban használni az energiaforrásainkat. A fűtés és a hűtés szempontjából is sokat segíthet a megfelelő szigetelés, a rendszerek megfelelő használata, a fölösleges fogyasztók kiiktatása. A fűtés esetében nagyon sokat jelent a megfelelően méretezett rendszer, a megfelelő szabályozhatóság (akár egyszerű termosztáttal) és természetesen a hőmérséklet megválasztása. A nyugati hírek, miszerint a fűtés a 20 fokot sem érheti el, azért elég szokatlannak tűnik, hiszen jellemzően ennél magasabb hőmérsékletet szoktunk megválasztani, viszont azt is be kell látnunk, hogy nem szükséges 23-24 fokra sem felfűteni épületeinket. A tudatos fogyasztás nagyon sokat jelent ilyen energetikai környezetben.

Azt is be kell látni, hogy az utóbbi időszakra jellemző gazdasági helyzetben továbbra is a mért eredményekre kell támaszkodni, és az érzelmek helyett értelmesen kell döntéseinket meghozni. Lehet a kialakult helyzetet utálni, szeretni vagy nem szeretni, mégis valahogy meg kell oldani a felmerülő problémákat. Az értelemnek győznie kell az érzelmek felett, mert most különösen fontos lesz a tőlünk sokszor elhangzó gondolat, miszerint a legkörnyezetbarátabb és legolcsóbb energia az el nem használt energia.

• • •

Czibuláné Mayer Szilvia | Illusztráció: Czibuláné Mayer Szilvia

Te, nézd meg ezt a fiút. Na persze, hát te is elfogult vagy a tiéddel. Várj, nehogy azt hidd, hogy nem értelmes. Nagyon is értelmes, beszélgess csak el vele. Csak az utat nem találjuk, hogyan vezessük rá, hogy magától rájöjjön, ráérezzen az ízére. De nem szeretném, ha észrevenné, hogy róla beszélünk, a tinédzserek nagyon érzékenyek. Arra se nézz! Most már odanézhetsz, nem figyel ide, a telefonját bámulja. Sok idejét elveszi. Érdekes. Ha villogna valamelyik chatablakban, biztosan meghallaná, vagy ha a YouTube-on lenne egy menő PostCut erről… Ez is baj ezzel a világgal. Mindegy, majd egyszer eljut hozzá az üzenet, beugranak ezek idővel. Bár ha én lennék most tizenéves, velem is biztosan így lenne. Annak idején engem is csak az erdő, mező érdekelt, ki a szabadba, csak a szobába ne üljek… Fiatalon pont ennyire nem érdekelt… de korral az ember változik. Azt mondják, hogy fontos a személyes példamutatás. Hát, drágám, hogyan mutathatnánk ennél is jobban példát?!… Lehet, hogy túlontúl erőltetjük? Mindig mondom az apjának, mikor a koporsófedél ráborul, akkor is ezt szajkózza majd szegény… Persze igazad van, nem a szülő a példát mutató, már rég nem, hanem a kortárs… Nem a mi életünket akarják élni, érthetően a sajátjukat, mely nyitott és rohanó, tele ingerekkel…Mondd, te mit csinálnál? Nézz csak rá, nyugodt, kimért, ráérős, jó természet, ugyan most nagyon lázadó. Jesszus, remélem, nem olvassa e sorokat majd, bár sosem szokta kézbe venni… Nem vevő a havi magazinokra, pláne ilyen névvel: Atomerőmű magazin… Nem igazán tininknek szól, bár profitálhatna belőle, ha jobban belegondolok… Néha odadobom hanyagul az íróasztalára, csak úgy… hátha egyszer… Igen, most, hogy emlékeztetsz, az a pecatavas cikk, tényleg nagyon tetszett neki! Hát igen, becsempészem a szobájába… Dehogynem, persze hogy tudja, hogy az anyja is ír. De hát tini! Figyelj, elég szelektív voltam ebben én is. Ő is a kortársaihoz szeretne hasonlítani, az információt a ketyerékből nyerik. Vajon mi lehet a jelszava??? Nem árulja el, pedig a húga már mondta neki: „Te, ha bármi van, és kell a telefonod, lehet, hogy egyszer életet menthet… Áruld el a jelszavad, anya, mondd neki!" És milyen a női logika, pedig még csak gyerek. Nincs 1-2 éve, és itta a szavainkat, de hát ez az élet rendje… Tudom, ma nem csak szavakkal kommunikálnak, chatelnek, üziznek, füziznek, és sorolhatnám. Mindennel sietni kell, nem lehet kényelmesen leülni, ceruzával rejtvényt fejtegetni, kihajtogatni a hasábokat. De hát egyszer csak sor kerül arra a randira? Akkor meg kell majd szólalni… Épp a minap mesélte valaki, egyszer a fiát azért hagyta ott egy lány… Na nem is érdekes. Ez is olyan dolog, amit sosem késő elkezdeni. Furcsa elképzelni, hogyan fog majd érvelni, ha komolyan kérik a véleményét valamiről. Ha a mi gyerekkorunkban az ezüst gyertyatartó eltűnt a hó végén – mert muszáj volt kenyérre –, ízlés, na az akkor is volt. És igényesség is. Az nem pénzfüggő! Persze mondhatod, hogy itthon több mindenből kivehetné a részét! Sajnos, ez ma általános. Talán ez a baj? Ja, persze neked három van… Te is megtudod majd később, nálunk is természetes volt még piciként… Mégis nézd, valami melegség van a mosolyában, miközben írogat. Most inkább ne nézz oda! De vajon ki látja ezt a mosolyt a chaten keresztül? Meg sem merem kérdezni, mi lehet ma az általános randitéma. A mai gyereknek, azt mondod, ezért nincs ideje erre? Persze tudom, sietnie kell, edzés, tanulás,

nyelvóra, zeneiskola, és el is ment a hét. Képzeld – hadd büszkélkedjem –, még a matekversenyek is belefférnek, és imádja a fizikát… Hát kell ennél több? Pedig annyi mindent adhatna mégis neki. Az illata, a fogása, a szárnyaló fantázia élménye… Képzeld, már ez is van elektronikus formában, tudtad? Te, észre ne vegyen, hogy bámuljuk, mert akkor mindjárt idekiabál, hogy ugye nem róla beszélgetünk. Pár perc, és úgyis bemegy, magára csukja az ajtót. Remélem, nem gondolja, hogy róla beszélek veled, bár elég fontosnak képzeli magát mostanában. Szerencsére. Mesélhetnék neked… tudom, te sem érsz rá – pedig vasárnap van –, rotyog a paradicsom nekem is… Majd az áfonyalekvárból is küldök. De mondd meg, miért tűnt el a varázsa? Nincs rá szükség, hogy bekuckózzon vele egy sötét szobába? Ma már nem kell elmenekülni a szegényes, szürke élet elől, logikus. Azt mondod, mert a többiek sem? Kineveeeeeeetsz? Miért vagyok ilyen naiv? Igenis naiv vagyok! Reménykedem, ha majd fáj a torka – sajnos sokszor előfordul –, és bemehetek végre a szobájába, mert akkor enged be legszívesebben, akkor hátha a mamától kapottakból majd szemezget párat. Jaj! Képzeld, nem is meséltem! Nyaraláson, a tengerparton mindenki azt csinálta. Ott ültek sorba, és én olyan büszke voltam, csináltam is egy fényképet. Persze, hogy nem tudja, mit gondolsz! Először csak nélküle ült ott mindenki, elvarázsolva. De aztán emiatt nem találta a helyét, így másnap már ő is ott ült velük egy sorban. Tudom, igen. Egyelőre csak a nyaraláson tartott a lendület, de majd hátha… Persze nem vagyok ostoba, hiábavaló szülőként szavakkal érvelni. Kicsit irigy vagyok ebben más gyerekére, talán nehéz elfogadni. Pedig a jó szülő… Miért gondoljuk, hogy ez olyan fontos? Annyi más jó tulajdonság van, annyi más, amit becsülni kell. Ez csak egy apró kis dolog, és az egész együtt a fontos. Köszi, hogy finoman értésemre adtad. Igazad van. Túlontúl próbáljuk megmagyarázni, hogy majd az egyetemen kelleni fog a gyorsaság, addigra jó lenne már a rutin benne, akkor majd más dolgod lesz, most lenne rá időd. Lehet, hogy te is ezt tennéd, na, majd kíváncsi leszek, ha a tieid ekkorák lesznek! Jesszus, leég a paradicsomszósz… Még ne menj, korán van. Jó átadom majd, mondom az apjának, hogy ne mondja többet, meg se említse, ki se ejtse még véletlenül, suttogva se, sehogyan, hogy: *Fiam, olvass!*

Mozgásba hoz a sport

Paks II. Zrt. | Fotó: Paks II. Zrt.

Sárkányhajó, kajak-kenu, futás, kerékpározás, futball, tenisz – csak néhány sportág a sok közül, amelyben a Paks II. Zrt. munkatársai képviseltetik magukat. A sportos csapat vallja: a kimerítő fizikai aktivitás nemcsak a testet, de a lelket is építi.

A munka mellett a szabadidejükben is egy hajóban eveznek a Paks II. Zrt. sárkányhajósai. Ahogyan 2021-ben, úgy idén is részt vesznek a hagyományos szeptemberi Villamosenergia-ipari Sárkányhajó-találkozón. Tavaly a csapat 200 méteres távon elhozta a női kissárkány első helyezést, vegyes nagysárkány, vegyes kissárkány, férfi kissárkány kategóriában egyaránt második helyezést értek el a Paks II. Zrt. evezősei. Kajak-kenuban is eredményesek voltak a társaság munkatársai: idén augusztus közepén a Villamosenergia-ipari Kajak-Kenu Találkozón ötfős csapattal vett részt a versenyen a Paks II. Zrt., a tagok 11 éremmel tértek haza Szegedről.

Lelkes társaság hozza teniszben is a jobbnál jobb eredményeket. A Paks II. színeiben rengeteg versenyen vesznek részt a tízfős teniszcsapat tagjai. Ezek egyike volt a Villamosenergia-ipari Tenisztalálkozó, ahol már három alkalommal mérették meg magukat a Paks II. Zrt. munkatársai, tavaly a kis létszámú csapatok között meg is szerezték a második helyet.

Nagy favorit a futás is. Népes tábor alkotja a futócsapatot a Paks II. Zrt.-nél, rendszeresen rajthoz állnak versenyeken. Emlékezetes erőnléti próba az UltraBalaton, ahol már másodszor mérették meg magukat a cég munkavállalói, idén két csapat teljesítette a 211 kilométeres távot. – A versenyt szombaton késő délután kezdtük, és vasárnap dél környékén értünk célba, végigfutottuk az éjszakát. Szerencsére esőmentes, kellemes időjárást fogtunk ki, ami hozzájárult ahhoz, hogy nagyon jól éreztük magunkat – mesélték a versenyről a két, egyenként 13 fős csapat tagjai.

Ahogy az országban mindenhol, a Paks II.-ben is hódít a fociszenvedély. A társaság visszatérő vendég a gerjeni 3000-es labdarúgótornán, amelynek nevezői személyenként 3000 forinttal járulnak hozzá a Tolna Megyei Balassa János Kórház gyermekekkel foglalkozó alapítványának működéséhez. (Az idei tornára szeptember 10-én került sor.) A Paks II. focicsapata készül a Villamosenergia-ipari Kispályás Labdarúgó-találkozóra is. Ezen tavaly ősszel vettek részt először a gyirmóti labdarúgó-komplexumban, ahol tíz csapat rúgta a bőrt. A kupát a Paks II. csapata hozta el. A versenyre idén is készülnek, szerdánként edzenek, hogy a legjobb formát hozzák.

Szabadidejükben is aktív csapat alkotja tehát a Paks II. Zrt. közösségét, amelynek tagjairól a társasági honlap #mipakskettesek oldala is rendszeresen beszámol.

Mert ez műanyag!

RHK Kft. | Fotó: stock.adobe.com

Kicsi a világ – tartja a mondás –, azonban a bölcselet apropója sosem volt feltétlenül kellemes: ki ne botlott volna bele olyan „jó barátba", kinek a társaságára a legkevésbé vágyott volna, mégis kénytelen volt elviselni. Most ezt az érzést jegyezzük meg jól, és gondoljunk a műanyag hulladékra, mint hívatlan vendégre! Hová menekülhetünk előle? Segítek: sehová! Ugyanis mára nincs olyan szeglete a földnek, ahol ne találnánk egy eldobott műanyag palackot – legyen szó egy lakatlan szigetről, az óceánok legmélyebb bugyrairól vagy akár a sarkkörökről.

Kis túlzással azt mondhatjuk, hogy végül minden eldobott műanyag palack valamelyik óceán mélyén végzi. A Természetvédelmi Világszövetség szerint évente legalább 14 millió tonna műanyag kerül az óceánokba. Ez az az összes törmelék 80%-át teszi ki, és számtalan állat, tengeri faj halálát, szenvedéseit okozza. A vizek műanyagszennyezése globális fenyegetést jelent: a Science Advances folyóirat tanulmánya szerint 2025-re az óceánok minden három tonna halra számítva egy tonna műanyagot tartalmaznak majd, valamint 2050-re több műanyag lesz az óceánokban, mint hal.

És akkor a mikroműanyagról nem is beszéltünk. A szétszórt műanyag még ha el is tűnik a szemünk elől, valójában csak apró mikroműanyagra bomlik. Egy WWF által publikált tanulmány szerint az emberek átlagosan körülbelül 5 gramm műanyagot fogyasztanak hetente, ami egy bankkártya súlyának felel meg. A jelentés szerint a mikroműanyagok elsősorban az ivóvízből kerülnek a szervezetünkbe, és lehetséges hatásaival még nemigen vagyunk tisztában.

Mi a megoldás? Egyéni, vállalati és globális szinten is tehetünk a műanyagszennyezés visszaszorításáért. Gondoljunk csak az egyszer használatos műanyag kivonására a forgalomból, az újratölthető, újrafelhasználható termékek bevezetésére, a szemétszedési akciókra, a különböző, folyamatosan fejlődő technológiákról nem is beszélve.

Nukleáris megoldás a műanyagszennyezésre

A Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) élen jár a nukleáris

tudomány és technológia alkalmazásában a globális kihívások megoldása érdekében. Márpedig, ahogy Mariano Grossi, a NAÜ főigazgatója maga fogalmazott a 2022 júniusában tartott ENSZ Óceán Konferencián: ez a környezetvédelmi probléma túlmutat a nemzeti határokon, ezért valóban globális partnerségre van szükség, amely országokon és szervezeteken átível. – Itt az ideje, hogy elkötelezzük magunkat a műanyagszennyezés elleni fokozottabb globális megközelítés mellett, amely magában foglalja a legújabb és leginnovatívabb tudományon alapuló közös fellépést és döntéshozatalt – emelte ki a főigazgató.

A fenti kijelentés többet takar, mint üres frázisokat, hiszen a NAÜ már tavaly elindította NUTEC Plastic elnevezésű kezdeményezését. A program célja, hogy a műanyagszennyezést a tengerek izotóptechnikával történő megfigyelése és a műanyag nukleáris technológiával történő újrahasznosítása révén kezelje. A NUTEC Plastic tudományos bizonyítékokkal szolgál a tengeri mikroműanyag-szennyezés jellemzésére és értékelésére, ugyanakkor bemutatja az ionizáló sugárzás felhasználását a műanyagok újrahasznosítására, a műanyaghulladék újrafelhasználható erőforrásokká történő átalakítására.

Kidolgozott módszereivel a NAÜ támogatja a tengeri laboratóriumokat, hogy tudományos ismereteket szerezzenek a műanyagszennyezés part menti és tengeri ökoszisztémákra gyakorolt hatásairól. Speciális módszereket alkalmaznak a mikroműanyag részecskék és a kapcsolódó társszennyező anyagok mozgásának és hatásainak pontos nyomon követésére és számszerűsítésére. Mindez lehetővé teszi, hogy meghatározzák a műanyag részecskék állapotát és tendenciáit a partvidéki üledékben, vízben és az azon a területen éppen előforduló élőlényfajokban. Értékelhetővé teszi a biológiai felhalmozódási útvonalakat és a tengeri állatokra gyakorolt hatásokat. Végezetül lehetőséget teremt arra, hogy a megalapozott döntéshozatalhoz kockázati forgatókönyveket fejlesszenek ki.

Az újrahasznosítás tekintetében a besugárzás technológiájához fordulnak, amely során a gamma- és elektronsugaras sugárzási technológiát a hagyományos mechanikai és kémiai újrahasznosítási módszerek kiegészítéseként alkalmazva bizonyos típusú műanyaghulladékok módosíthatók, így újra felhasználhatók vagy újrahasznosíthatók.

A NUTEC Plastic nyomán a NAÜ a tagállamai számára:

- pontos tudományos adatokat biztosít a műanyagszennyezéssel kapcsolatos politikák megalapozásához,
- fokozza a megbízható és költséghatékony technikák kidolgozását a műanyag nyomon követésére – ez magában foglalja a tudósok és technikusok képzését is,
- a hatékony és környezetbarát besugárzások segítségével megvalósíthatóvá teszi a műanyag újrahasznosítását, újrafelhasználását.

Tehát a lehetőség adott, a segítség mindenki számára elérhető – és ez alatt ne csak a NAÜ nyújtotta megoldásokra gondoljunk. Azonban ahogy Jane Austen Értelem és érzelem című regényében megfogalmazza: „Nem a szavaink vagy gondolataink tesznek azzá, akik vagyunk, hanem a tetteink… vagy azok hiánya." Így, ha nem élünk a lehetőségekkel, nem teszünk jövőnkért – akár csak azzal, hogy szelektíven gyűjtjük a saját szemetünket –, azzal nemcsak előrevetítjük sorsunkat, de létjogosultságot is szerzünk neki.

Műanyaghulladékok kumulatív keletkezése és ártalmatlanítása

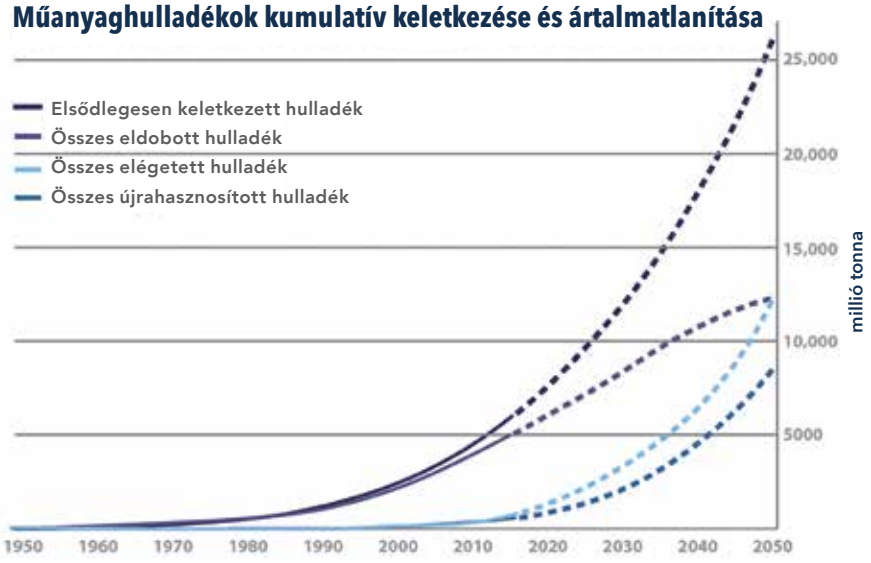

Forrás: Geyer, R., Jambeck, J.R., &Law, K. L. (2017). Production, use and fate of all plastics ever made. Science advances, 3(7), e1700782

„Amióta az ESZI-ben tanultam, nagy álmom volt, hogy egyszer az atomerőműben dolgozzak…”

Lehmann Katalin | Fotó: Bodajki Ákos

Ez alkalommal Horváth Dávid logisztikai szakértő adott interjút magazinunknak. Szívesen mesélt tanulmányairól, munkájáról és szabadidős tevékenységéről.

– *Milyen tanulmányokat folytattál az érettségi megszerzése után?*

– Az érettségit követően webmesteri képzettséget szereztem az ESZI-ben, majd a veszprémi Pannon Egyetemen tanultam tovább, ahol tavaly nyáron gazdaságinformatikusként végeztem. Azért is választottam a gazdaságinformatikát, mert nagyon szerettem az informatikát, de az informatika gazdasági oldala és a gazdasági rendszerek is érdekeltek.

– *Volt valaki a családban, aki hasonló tanulmányokat folytatott?*

– Korábban nem volt informatikus a családban.

– *Mikor és hogyan nyertél felvételt az atomerőműbe?*

– A szakmai gyakorlatomat az erőműben végeztem ugyanezen a főosztályon és csoportban, ahol most is dolgozom. A szakdolgozatomhoz a főosztályvezetőm, dr. Vajna Zoltán adott témaötletet: Az atomerőműben előforduló logisztikai folyamatokat támogató keretrendszer fejlesztése. Mikor leadtam a szakdolgozatot, Hum Zoltán csoportvezetőm megkérdezte, hogy milyen terveim vannak a jövőre nézve. Említettem neki, hogy láttam a Karrierportálon, hogy van egy megüresedő hely a csoportban, és a terveim közt szerepel, hogy beadjam a jelentkezésemet. Zoltán bíztatott, és mondta, hogy egy hozzám hasonló informatikai beállítottságú munkaerőre lenne szükségük, és szerinte ideális jelentkező lennék. A jelentkezésem aztán sikeres volt, és tavaly július 6-án kezdtem el dolgozni.

– *Mi volt az első gondolatod, amikor kiértesítettek, hogy téged választottak?*

– Nagy volt az öröm, a családom is boldog volt, hogy felvételt nyertem. Amióta az ESZI-ben tanultam, nagy álmom volt, hogy egyszer az atomerőműben dolgozzak. Nagyon tetszett, amit láttam és hallottam az erőműről, és most is úgy gondolom, hogy az egyik legjobb munkáltató. Az a véleményem, hogy a jövőm itt biztos alapokon áll.

– *Volt esetleg olyan, amit nehéz volt megtanulnod vagy megszoknod a munkád során?*

– Nagyon sok információt kaptam rendszerekről és egyéb fontos tudnivalókról, amelyekbe aztán bele kellett, hogy tanuljak. Voltak rendszerek, amelyekről már korábban is hallottam és tanultam is róluk, de nagy mélységben nem kezeltük őket. Különösebb nehézségeim nem voltak, talán az információáradat volt az, amivel meg kellett, hogy birkózzak, és éppen abban az időszakban, amikor még a home office volt a jellemzőbb. Leginkább Teamsen keresztül tanítottak be a kollégáim.

– *Mit csinál a logisztikai szakértő, mi a napi munkád?*

– A Beszerzéstámogató Csoportban dolgozom, és a cikktörzs-

feladatokat látom el. Amikor bejönnek a cikkszámigények – hogy bizonyos termékekre megfelelő cikkszámokat szeretnének kérni –, akkor a megadott szabályok szerint cikkszámokat hozunk létre, amelyet aztán megküldünk az igénylőnek. Ezt a feladatot az egész MVM Csoportnak mi végezzük el.
Készletgazdálkodással is foglalkozom. Munkám során szoros kapcsolatom van a beszerzőkkel. Időközönként elemzéseket kell hogy készítsek a vezetőimnek. Az ősztől szoftverrobotokat és workflow-kat készítek a LOGFO-nak, hogy ezzel is megrövidítsük a munkafolyamatainkat, és hogy ezáltal minél több emberi erőforrást tudjunk megspórolni.

– *Mivel töltöd a szabadidődet?*

– Szeretek közös programokat szervezni a párommal, kirándulni, és szívesen töltöm a szabadidőmet a családommal és a barátainkkal. Szívesen nézek autó- és motorsportokat a tévében (szerk.: Dávid az idei évi Formula-1 Magyar Nagydíjra is ellátogatott), de szeretek úszni, és a labdajátékokat is kedvelem. Mivel informatikus végzettségem van, érdekelnek az informatikai hírek, sokat böngészek a témában az interneten.

– *Hogyan látod magad évek múlva?*

– Jelenleg Szekszárdon élek a menyasszonyommal, de a terveinkben az szerepel, hogy Paksra költözünk. Szeretnénk családot alapítani. A munkámat illetően a nyugdíjazásomig az erőműben tervezek maradni. Jól érzem magam, ahol vagyok, de célom, hogy fejlődjek és tanuljak. Szeptembertől folytatom a tanulmányaimat; mérnökinformatikai mesterképzésben fogok részt venni.

Élet a napsugaras házban

Vadai Zsuzsa | Fotó: saját archívum

Bényi András

Festői szépségű Holt-Duna

Fadd Tolna megyében, Szekszárd és Paks között félúton, a festői szépségű faddi Holt-Duna partján fekszik. A Duna szabályozásának során helyenként a főmeder nagy ívű kanyarulatai holtággá alakultak, így jött létre a faddi holtág. Kellemes kirándulás tehető ide, a táj, a víz, a természet csendje megfogja az embert. Nyaralók vannak a környéken, Fadd viszonylag közel van, de igen kellemeset lehet sétálni körbe, a vízparton.

A holtág 200 hektáros, halban gazdag vizén egész évben horgászhatnak a sportág kedvelői.

Álomszerű gyerekkor

Tősgyökeres faddi vagyok, itt nőttem fel a vízparton, érzelmileg is kötődöm a helyhez. Az alvégi banda tagja voltam itt a Duna-parton, ilyen gyerekkorról már álmodni sem lehet. A Tokajnak nevezett részen minden gyümölcsöt mi ettünk először, a tulajdonosok megengedték, hogy pár szemet leszedjünk, csak ne tegyünk kárt a gyümölcsösben. Sok időt töltöttem a nagyszüleimmel, felejthetetlen történeteket őrzök kedves lényükről.

Kapálni neeem!

Gyerekként nem szerettem a földeken dolgozni. Szegény anyám úgy teremtett rendet a bátyám és köztem, hogy egyik nap a bátyámat vitte dohányt kapálni, majd másnap engem, hogy ne verekedjünk otthon. Édesapám üveges volt, és szerette volna, hogy folytassam a szakmát.

Első önálló lépések, munka

Elkerültem Pestre, és kitanultam az üvegesszakmát. Két évet dolgoztam a szakmában, majd elmentem hajóra, ahol 11 évet töltöttem. Legényként sokat dolgoztam, de nagyon tetszett a szabad élet, és a keresetem is duplája volt az itthoni fizetésnek.

Hazajöttem, és 1984 novemberében felvettek a Paksi Atomerőmű Vállalat Vegyészeti Osztályára a dekontaminálló csoporthoz. Iszonyú szerencsém volt, mert egy olyan jó társaságba kerültem a művezetőinket is beleértve, akikkel a mai napig tartjuk a kapcsolatot. A 22,5 évet egy helyen húztam le, és 2006 októberében vonultam nyugdíjba.

A munka mellett vállaltam társadalmi feladatokat is. A TEIT-ben (Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás) tisztségviselő vagyok az ellenőrző bizottságban. A TEIT egyik legfontosabb feladata az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. és a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. tevékenységéről és a nukleáris létesítményekkel kapcsolatosan folyamatosan tájékoztassa a lakosságot.

A faddi önkormányzatban 1990-től 2019-ig képviselői feladatokat láttam el, és igyekeztem a választóim érdekeit szolgálni.

Jó emberek a Duna-parton

Az összes dekontaminálló nyugdíjassal minden év augusztusában nálunk találkozunk. Főzünk halászlevet, és finom

bor kíséretében idézzük fel a munkában töltött éveket, sztorikat. 15-18 jó ember, baráti légkörben vidáman tölti el a napot, hiszen a 22,5 év folyamatos műszakban töltött idő összekovácsolt bennünket.
Természetesen a névnapi, születésnapi összejövetelek és a „Szedd magad eper"-program is összehozza a csapatot.

Ötvenéves barátság

A 90-es évek elején 4 család összeállt – akikkel gyerekkori barátság köt össze, és akikből hárman az erőműben együtt dolgoztunk –, és létrehoztunk egy gazdaságot. Folyamatos műszakba jártunk a dekontaminálóknál, és azt gondoltuk, ha nyugdíjasok leszünk, legyen elfoglaltságunk, legyen mindig kihívás. Próbálkoztunk ribizli- és málnatermesztéssel is, de most az eper és bodza termesztése biztosítja az elfoglaltságunkat. Tavasztól télig kint vagyunk a természetben, télen van a bodza metszése.
Társaimmal jól működik a vállalkozásunk, a területek fel vannak osztva, gépész, ügyvitel területen a képviselet és az irányítás. Az 50 éves barátság sokat számít!

Mézédes eper

Parcelláinkon „Honey" epertermesztéssel foglalkozunk. Ez az eperfajta korai nagy hozamú, méznek is erős, nagyon vonzó és ízletes bogyókkal rendelkezik. Zömében kézi munkaerővel munkáljuk a területet, amit egyre nehezebb kapni. Szalmával betakarjuk az eper talaját, ami tartja a vizet, nem hagyja az epret felmelegedni, szigetel is, és a gyümölcsnek több ideje marad nőni, és nem pirosodik be rögtön.
Az érett epret május 20-a körül kezdjük szedni, és 3-4 hétig tart a termésidőszak. Van olyan napszámosunk, akinek a nagymamája 1992-ben itt dolgozott nálunk, most már az unoka is szorgalmasan szedi az epret.
Az elmúlt évtizedekben megtanultuk a termesztést. Visszatérő vevőink vannak, akik megszokták ennek a finom epernek a zamatát. Egy mohácsi néni minden évben eljön hozzánk eperért, és kérdeztem, miért utazik ilyen messze. – Igen, a környékünkön is árulnak epret, igaz édesek, de az ízük messze elmarad ettől a finom epertől!

Családom

Feleségemmel, Marikával 1982-ben házasodtunk össze, a faddi kultúrházban könyvtárosként dolgozott, és onnan vonult nyugdíjba. Sára lányunk gyógypedagógusként dolgozik, és férjével Gyulán élnek, őszre várják a babájukat. Vejem nagy horgász, amikor hazajönnek, lerakja a bőröndöket, és ha esik, ha fúj, irány a Duna, és kiül a stégre.
Marika a mai napig tevékeny sportoló, korábban versenyszerűen kajakozott, mostanában Dunaújvárosba jár sárkányhajózni. Amikor csak lehetséges, versenyeken indulnak, ahol szép sikereket érnek el.
Engem beoltottak sport ellen, és hatott a vakcina. Soha nem voltam sportos, de nézni nagyon szeretem a sportközvetítéseket.

Szerelmem, Erdély

Évente többször ellátogatunk Erdélybe. Bejártuk a Madarasi Hargitát, a székelyek szent hegyét, a félelmetesen szép hegygerinceivel, tengerszemeivel, a Retyezát-hegységet, ahol felmentünk 2500 méterre, a Gyimeseket, a gyergyói részeket, Torockót ahol kétszer kel fel a nap, és bejártuk a csíki részeket, ahol sok baráti kapcsolatunk van.

Madárcsicsergésre ébredni

Korábbi házunkat eladtuk, de Sára lányunknak egy feltétele volt: Apa, eladhatjátok a házat, de csak jó embernek. A feltétel teljesült, elkelt a ház. Akkor kezdtünk a vízparti telkünkön építkezni, ahová 16 éve költöztünk be. A Duna 20 méterre van a házunktól, hajnalban a madárcsicsergés csodálatos.
Reggel az első utam az ablakhoz vezet, körbenézek, megszámolom, hány horgász van a parton, addig nem kezdődik el a nap, amíg a Dunát nem csodálom meg. Mióta ebben a házban élünk, a látvánnyal nem tudok betelni, ez az a világ, amit érdemes megélni.

Büszkeségem

Amire nagyon büszke vagyok, a házunk. Gyerekként 200 éves parasztházban nőttem fel, ahol gerendás volt a szoba mennyezete. A múlt melegségét őrizve a nappalink mennyezete gerendás, a belső teret Gyergyóból származó fenyőburkolattal fedtük be. A fát Erdélyből hoztuk, ami naponta simogatja a szívünket, lelkünket. Mi találtuk ki a feleségemmel az elrendezést. A házunk oromzatát a napfénymotívum ékesíti, ami a nagyapám házán a mai napig látható. Tudomásom szerint régen ennek a Duna menti résznek az egyik jellemző motívuma volt a házak díszítésénél. A székely zászló azért van kinn, mert erdélyi barátom pár napja hunyt el, és rá emlékezve kitűztem a szülőföldje zászlaját.

Nyugdíjba vonult kollégáink

2022. június–július

Straubinger József osztályvezető MVIGH MIG RTFO DKO

„Nem volt opció a késés”

Orbán Ottilia | Fotó: saját archívum

Amikor Lacit kerestem telefonon, csak annyit mondott, hogy majd keressem még, mert olyan kiszámíthatatlan a programja, hogy nem tudja előre betervezni az interjút. De ne aggódjak, mert mindenképp megcsináljuk. Szóval összejött az időpont, de épphogy ideért hozzám, már hívták is telefonon. Munkatársai szerint örökmozgó. Bevallom őszintén, hogy nekem különleges ez a pillanat, ugyanis Laci édesapjával évtizedeken keresztül együtt dolgoztam a Reaktorosztályon, közvetlen kollégák voltunk. Nagyon fiatal voltam, és tapasztalatlan, állandóan ugratott valamivel, és sokat viccelődött velem. Édesanyja, Jolika, a rendészet munkatársa volt, aki egy bájos, kedves, nagyon közvetlen ember volt. Most is tisztán látom magam előtt az arcukat, szinte hallom a hangjukat. Nem gondoltam volna soha, hogy egyszer majd a fiuk fog velem szemben ülni, és beszélgetni fogok vele, mint az erőmű régi motorosával. De eljött ez az idő is, gyorsan elrepült ez a 30 év. Egy igazi és őszinte beszélgetés, visszaemlékezés következik Kecskés Lászlóval, a Projekttámogató Osztály projektfelelősével.

Laci vízvezeték-szerelőnek tanult Szekszárdon, az 505. Sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben. Ezt követően, elmondása szerint, apja „nekiirányította” a giminek, és levelezőn sikeresen le is érettségizett. 1989. február 27. óta dolgozik az erőműben. Ebben az időszakban jelentős létszámstop volt, és úgy sikerült bekerülnie, hogy a vízfűtésszerelő műhelyben éppen megüresedett egy hely, ez 1988. év vége felé történt. Szülei szorgalmazták és támogatták a jelentkezését, így az akkori Építészeti Főmérnökséghez (Csűrös Dénes volt akkor a főmérnök), beadta a jelentkezési kérelmét. A felvételi elbeszélgetést követően fél év próbaidővel vették fel az építészetre mint víz-fűtés szerelő karbantartó.

– *Hogyan jellemeznéd a kezdeti időszakot itt az erőműben?*

– Miután bekerültem az erőműbe, jött a feketeleves, meg kellett felelnem Apám nevének. Nem okozott problémát, csak sorban, mindenhol megkaptam, vagy odaszúrtak nekem, hogy „ezt jól kell megcsinálod, mert Apád ezt hagyta neked örökségül”.

– *Nem lehetett könnyű neked, hiszen állandóan Édesapád árnyékában voltál. Egyébként erős kézzel fogott? Szigorú volt veled szemben?*

– Igen. Nálunk nem volt opció a késés a munkába érkezésnél. Ez a mai napig nem fér bele a napirendbe. Már reggel itt kell lennem időben, és pont. Nincs késés. Ezt belém verte Apám. Nem is szeretem én sem, ha most valakik késnek.

Nagyon jó volt a műhely, és nagyon nehezen jöttem ide az erőműbe. Nekem „szabad” munkám volt a városban az Áfésznél, ahol karbantartó voltam. Onnan mentem katonának, és amikor leszereltem, akkor egyből ide a műhelybe kerültem be. Nagyon jó légkörű munkahely volt, nagyon jó kollégákkal. Kemény művezetés jellemezte, keményen bevasaltak rajtunk mindent. Ami nagyon jó volt, hogy az első pillanattól kezdve befogadtak, nem volt semmi ellenségeskedés. Jól éreztem magam. A mai napig vannak kollégák, akik ugyan már nyugdíjasok, de még mindig tartjuk a kapcsolatot, találkozgatunk, beszélgetünk.

Úgy emlékszem, hogy 1994-ig dolgoztam műhelyben. Ebben az időszakban volt egy olyan lehetőség, hogy a főmérnökségen belül kerestek műszaki beosztásba, munka-előkészítőt. Megpályáztam, és a szomszéd műhelyben Pápista Laci bácsi vett a szárnyai alá, aki Apunak jó barátja volt, és nagyon kemény vezető volt, a mai napig tartom vele a kapcsolatot. Intéztem a munkatársak napi munkáit, munkautasításokat, anyagrendeléseket stb. Közben voltak szervezeti átalakítások is, de egészen 2000-ig az építészeten maradtam.

Ezt követően Százuj Pista vezetésével megalakult a Technológiai Létesítési Osztály, ahová áthívtak beruházó munkatársnak. 2000-ben pedig Budapesten megszereztem az épületgépész-technikus, majd az épületgépész műszaki ellenőri végzettséget is, és a kamaránál pedig névjegyzékbe vettek. Jelen pillanatban pedig projektfelelős a munkaköri beosztásom, valójában koordináló és műszaki ellenőr vagyok.

– *Nagyon intenzív és pörgős volt az elmúlt 30 év. Hogyan tudsz ki-*

kapcsolódni? Mivel töltöd a szabadidődet?

– Hát én elodáztam a házasságot. Sokáig nem nősültem meg, és nincs család. 2004-ben ismerkedtem meg a mostani feleségemmel, Csontos Erzsivel. 2007-ben vásároltunk

Pakson egy családi házat a Tolnai úton, ahol szépen kettesben élünk. Erzsikének vannak gyermekei, vannak már unokák is, és nagyon jó a kapcsolat közöttünk. Sokat tevékenykedünk a ház körül, mindig van mit csinálni. Motoroztunk is nagyon sokáig, de eladtuk a motorokat, és elkezdtünk inkább a Dunára járni. Úgy döntöttünk, hogy átalakítjuk az életünket, és a csavargós, motoros életből átálltunk dunai életre. Új tagja is lett a családnak, egy border collie, de sajnos ő már megöregedett, és nincs velünk. Most jelenleg két kutyánk van, egy ausztrál juhász és egy corgi. Olyan, amilyen az angol királynőnek van, csak más színű. Vásároltunk egy csónakot, és „dunázunk", persze kutyákkal együtt. Ha olyan kedvünk van, akkor horgászunk is, de ezt inkább csak hobbi jelleggel. Egyébként mindkettőnknek van horgászengedélye. De inkább az jellemző, hogy leviszszük a kutyákat a vízre, és fürdés, futkározás a program. Hosszabb nyaralásokra nem szoktunk eljárni, hanem úgy alakítottuk ki ezt a fajta kikapcsolódást, hogy Magyarországot ismerjük meg elsősorban. Nyáron a Dunára megyünk, ősszel nekiindulunk, és hosszú hétvégés kirándulásokat szervezünk, tudatosan járjuk be, ismerjük meg az országot. Ugyan a Bükkbe még nem értünk el, az majd most következik. Balaton-felvidék, Fertő tó, Balaton, Somogy megye, Zala, ezeket jártuk be eddig. Baranya megye, a Mecsek elérhető távolságban van, oda egynapos kirándulást is szervezhetünk, természetesen kutyákkal megyünk, úgy keresünk majd szállást is. A szabadidős program nálam nem egy bejegyzés a naptárban, mint sokaknak sajnos, mert kikapcsolódni tudni kell. Egyébként mániám az amerikai autó, ahol a hátsó ülésen van a két kutya, csomagok a platón, és irány a Tisza-tó környéke. Imádjuk, és rendszeresen visszatérünk minden évben, és ennek már több évtizede. Mostanra van már egy állandó célpont is, Örvénynél a Kormorán-kikötő. Ott csónakot bérlünk, strand és kirándulás a program. Kempingezni is nagyon szeretünk, teljes felszerelésünk van.

– *Ha visszamennél az időben, ugyanígy jelentkeznél az erőműbe?*

– Ha tudnám, hogy ez így lesz, ahogy most van, akkor igen. Nagyon nehezen jöttem be a kerítések közé. A városi Áfésznak Dunakömlődtől Nagydorogon és Gerjenen keresztül mindenhol voltak üzletei, éttermei, és mi reggeltől jártuk a területeket. Minden évben volt nemzetközi kiállítás is, ahova ki voltunk pakolva egy-egy hétre. Ez egy nagyon szabad élet volt. Így ebből adódóan nekem nagyon furcsa volt a kerítés és a belépőkártya. Mégis most azt mondom, hogy nem bántam meg, hogy bejöttem és jelentkeztem az erőműbe.

– *Mit üzensz a következő generációnak, aki ide jön dolgozni az erőműbe?*

– Sokkal mélyebb emberi kapcsolatokat alakítsanak ki! Nem rossz a helyzet, de ezen a területen van mit javítani, ami megsínylette az elmúlt időszakot. Gondolok itt a pandémia hatására is. A Projektfőosztályon például nagyon jó az összetartás, de meg is dolgozunk érte. A mai világban ezt meg kell becsülni.

– *Mi a legfontosabb dolog az életedben? Tudom, nem könnyű rá válaszolni.*

– Az otthoni nyugalom. Körülbelül 6-7 éve annak, hogy abbahagytam a másodállásaim. Leültünk Erzsivel, és megbeszéltük az anyagi helyzetünket, hogy egyáltalán szükség van-e rá. Végül is úgy döntöttünk, hogy minden mást abba hagyunk. Igy most legtöbbször kutyát sétáltatunk, Dunához megyünk, és barátokkal közös programot szervezünk. Igazi nyugalomra leltünk.

– *Talán ez a hosszú élet titka?*

– Ezt nem tudom, de a végén majd megmondom.

Edzőszülő: áldás vagy átok?

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: saját archívum, Bodajki Ákos

Sportcsaládba születni különleges dolog. Ha valakinek valamelyik szülője, esetleg mindkettő egykor kiváló sportoló volt, kézenfekvőnek tűnik, hogy a felcseperedő gyermek szinte az anyatejjel szívja magába a sport szeretetét, és nem ritkán ugyanabban a sportágban fog jeleskedni, melyben a szülei voltak eredményesek.

Egy szülő és egy gyermek kapcsolata lehet nagyon harmonikus és konfliktusoktól mentes, de azért az esetek többségében nem megy minden zökkenőmentesen, és a szép pillanatok mellé gyakran adódnak feszültebb momentumok is. Mi a helyzet akkor, ha egy apa vagy egy anya egyben edzője is gyermekének, és sokszor keveredik az edző-tanítvány, illetve a szülő-gyermek szerep. Előny vagy hátrány, áldás vagy átok-e egy ilyen típusú interakció?

A világ sportjában számos példa akad az ilyen jellegű együttállásokra. Ha csak a legismertebbeket nézzük, fel lehet sorolni a teniszező Williams testvéreket, a világklasszis golfozó Tiger Woodsot, a Forma 1-es világbajnok Max Verstappent vagy a világcsúcstartó rúdugró Armand Duplantist, kiknek életében az édesapa és az édesanya edzőként is jelentős szerepet töltött be, és jelenlétük meghatározó volt a sikereik elérésében. Magyar példákat is lehetne mondani jószerivel. Kopasz Bálint olimpiai és világbajnok kajakosunknak mind a mai napig az édesanyja az edzője, de Csipes Tamara is mindent elért a kajak sportágban, aki viszont az édesapjával Csipes Ferenccel dolgozik. Csernoviczki Éva olimpiai bronzérmes judósunknak egész pályafutása alatt az apuka, Csernoviczki Csaba volt az edzője, de többek között a birkózásban, a kézilabdában, a triatlonban, a teniszben, labdarúgásban és a vívásban is találunk ilyen jellegű kapcsolatokat hazánkban.

Sikerült megszólaltatni három jeles képviselőjét ennek a különleges összefonódásnak, ráadásul mindhárom edző-szülő Pakson él és dolgozik gyermekével.

Krausz Tibor, az üstökösként felívelő 16 éves BMX-tehetség, Krausz Kristóf édesapja, akit Kristóf felnőtt magyar bajnoki győzelme után értem el.

„Én nem voltam világbajnok, de szerintem nem feltétlen ettől függ, hogy valaki tud-e a gyerekével eredményesen dolgozni. Egy ifjú sportolónál mindig van olyan, hogy egyszer fent, egyszer lent. És amikor lent van Krisi, na akkor jövünk mi Irénkével (édesanya). Szerencsére Kristóf elfogadja, amit javasolok neki. Ha jól megy a szekér, akkor meg sem szólalok. Az a legjobb. A pályán már tudja, mit kell csinálnia. A versenyek előtt csak odamegyek hozzá, és ha látom, hogy kicsit parázik, hiszen ő még csak egy gyerek, akkor mondom neki, hogy meg tudod csinálni, te edzettél a legtöbbet stb., és működik. Ha látom, hogy ez hatott, akkor nyugodt szívvel beengedem a pályára, és megoldja. Legutóbb az ob-n erősen fújt a szél, és egy srác odament Kristófhoz, hogy megkérdezze, hogy ő akar-e ilyen szélben versenyezni. Én akkor közbeléptem, és mondtam, hogy nem azért edzettünk ennyit, hogy egy ilyen dolog miatt ne vállaljuk a versenyzést. Persze vannak napok, amikor nehezebben veszi rá magát a munkára. Ilyenkor csak annyit tudok tenni, hogy elmagyarázom neki, hogy mit miért kell. Éppen nemrég volt egy ilyen. Kondizni szeretett volna futás helyett, de sikerült meggyőznöm, hogy neki most a kardióra nagyobb szüksége van, mert egy betegségen volt túl. Megértette, felöltözött, és szé-

pen megcsinálta a futóprogramot. Habár egy személyben vagyok mentor, edző, pszichológus, sofőr, masszőr, szakács, dietetikus, de mégsem döntök mindenben, hiszen nem akarom elnyomni a személyiségét. Próbálom megtanítani azt neki, hogy mindig az adott cél érdekében menjen edzeni, jó érzéssel csinálja azt, és ne szenvedésként élje meg. Ez az alapja az egésznek. Ha ez sikerül, akkor lesz önálló, és akkor fog felkészülten odaállni a versenyre a profik nyugalmával. Azt gondolom, ez az érzés hozza magával az önbizalmat, a sikert és a motivációt a következő időszakokra. Mivel Kristóf az idei évtől a világ elitjében versenyez, ezért nagyobb a feladat számunkra abból a szempontból, hogy mit hogyan csináljunk. Már rendelkezik azzal a tudással, mint a nagyok, de gyerek még. Szerintem ezt összehozni a legnagyobb feladat szülő-edzőként egy kamaszkorú sportolónál. Kell legyen önálló élete (haverok, barátnő, buli stb.), de kell hogy érje más inger is a sporton kívül. Ha mindezt össze tudjuk hozni, akkor az siker neki, a családnak és nekem is. Érdekes, hogy az elmúlt évek során most már szakmai kérdésekben is tudok neki segíteni, természetesen a fokozatosságot betartva. Gyakran kérdez Krisi egy-egy trükkel kapcsolatban, hiszen kívülről sokszor jobban látszanak a javítandó részek."

Kirschner Zoltán magas szinten kenuzott sokáig az ASE színeiben, napjainkban pedig már az utánpótlás-nevelésben dolgozik, többek között fiával, a tizenkét éves Dáviddal, aki ifjú kora ellenére már ötszörös országos bajnoknak mondhatja magát.

„Dávid Tóth Marcinál kezdett, de felkerült hozzám, mert jelenleg én foglalkozom a tíz-tizenkét évesekkel, és ő is köztük van. Örülök ennek a helyzetnek, de néha nehéz, mert akad olyan, hogy nagyon elfárad, és ki akar hagyni egy-egy edzést. Ilyenkor próbálom mindig ösztökélni, de mivel még nagyon fiatal, azt sem akarom, hogy korán besokalljon, szóval meg kell találnom vele az egyensúlyt. Az edzéseken nagyon jól össze tudunk dolgozni, szépen megcsinálja azokat a feladatokat, amiket mondok. Jól tudunk együttműködni. Nem teszek kivételt vele, úgy viszonyulok hozzá, mint a többiekhez. Este sokat szoktunk beszélgetni, mert mostanában Koló (Kolonics György) életútját kezdi követgetni. Nagyon jó a róla készült film, és mivel abban benne van, hogy Koló nemcsak hétfőtől szombatig edzett, hanem sokszor vasárnap is lement a vízitelepre húzódzkodni, így gyakran mi is követjük a példáját hétvégén. A film nagyon átjött

neki, igazán megérintette, és meg is könnyezte. Egyébként Dávid nagyon tudatos, tudja, hogy mit akar. Érdekes, hogy versenyezni jobban szeret, mint edzeni, ezért is van, hogy néha edzés előtt nehéz vele elindulni, de amikor ott van, akkor megcsinálja 100%-osan a feladatokat. Viszont ha látom, hogy keményen megnyom egy időszakot, akkor néha mondom neki, hogy hagyja ki a szerdát, és helyette elmehet gördeszkázni vagy rollerezni, esetleg egy kicsit gépen játszani. Tényleg jól megy a pályán, nagyon ügyes, de nem akarom gyermekkorban kihajtani, hanem fokozatosan, szépen szeretném felépíteni."

Jan Pavlík neve ismerősen cseng a paksi sportrajongók körében, hiszen egykor az ASE egyik közönségkedvenc kosárlabdázója volt, és gyönyörű sportsikereket ért el városunkban. Bajnoki aranyat és Magyar Kupa-győzelmet is szerzett a kék-pirosakkal, azonban napjainkra fiai, Botond és Benjamín viszik tovább az ASE-kosársport hírnevét. Jant is az apa-fia, edző-sportoló kérdéskör nehézségeiről és szépségeiről kérdeztem.

„Mivel feleségemmel mind a ketten élsportolók voltunk, nem volt a fiaink esetén nagy kérdés, hogy fognak-e sportolni, vagy sem. Legidősebb fiam, Botond, vagy ahogy sokan ismerik, Bobo, a kosárlabda mellett döntött, és mivel én az ASE-nál utánpótlás-edző vagyok U12-es korosztályban, hozzám került, és jelenleg már az első U18-as szezonra készülünk, úgyhogy hosszú idő óta dolgozunk együtt. Azt kell hogy mondjam, hogy nem egyszerű az apa-edző-játékos-fia kapcsolat. Nem tudom, hogy más hasonló esetekben hogyan működik, de őszintén mondom, hogy Bobóval sokkal szigorúbb vagyok, mint másokkal, nem kap tőlem „ingyen" semmit. Sokszor voltak nagy vitáink, amiknek természetesen nem volt vége a csarnokban, hanem haza is vittük. Nálunk ráadásul még érdekesebb a helyzet, mert cseh nyelven beszélünk egymással, így sokszor más játékosok és edző kollégáim nem mindig értették, hogy mi történik. Sok vitát nagyon sajnálok, igaz, hogy nekem kellett volna jobban kezelnem a helyzetet. Talán az utolsó szezonban (ami az ötödik közös volt) lehetett érezni, hogy egyre jobban kijövünk a pá-

lyán, ráadásul Bobo irányítóposzton játszik, ami az edző hosszabbított kezét jelenti.
Ha szakmáról beszélünk, egy apaedzőnek nem mindig egyszerű elfogadni és felfogni, hogy a gyermeke más típusú játékos, mint ő volt, amikor játszott. Nekem is voltak elképzeléseim, hogy milyen fajta kosaras legyen a fiam, de minden ember más, és ez a pályán is igaz. Bobo más, mint én voltam, más dolgokkal tud hozzájárulni a csapat sikereihez, mint korábban én. Szerintem már elfogadtam ezt a különbséget, látom, miben erős a fiam, és ebben tudom tovább támogatni. Azt gondolom, hogy összesítésben jó úton haladunk, mert tavaly az országos ezüstérmes kadett csapatunknak Bobo volt a fő irányítója, és én az edzője. Bobo jelenleg Európa-bajnokságra készül, bekerült 12 kiválasztott játékos közé, és a válogatottban is fontos szerepe van.
Mindennek van előnye és hátránya, valaki nem tudna ilyen kapcsolatban dolgozni, de én azt gondolom, hogy ha mind a ketten képesek az edzést és a privát életet elválasztani, akkor jól működhet a kapcsolat otthon is és a pályán is. Nekünk is ezt kellett megtanulnunk, és talán még mindig tanuljuk, de az utolsó szezonból kiindulva azt látom, hogy jól fogunk tudni együtt dolgozni/élni, és a kapcsolatunk a pályán és otthon is rendben lesz."
Jan középső fia, Benjamín is rendkívül tehetséges, és jelenleg Pécsett a Rátgéber Kosárlabda Akadémián fejleszti tudását. Beni is bekerült a korosztályos válogatottba (U14).
Látható, hogy nem egyszerű egy sportos szülő gyermekének lenni, és sok lemondással jár, ha valaki az élsportra teszi fel az életét. Az aktív sportolással eltöltött fiatalkori évek nem jelentenek garanciát arra, hogy valaki később szülőként kiváló edzővé fog válni. Sőt nem ritkán találkozni olyan történetekkel, hogy egy apa vagy egy anya saját be nem teljesült versenyzői álmait akarja megvalósíttatni gyermekével, és ezzel súlyos károkat okoz az ifjú lelkületében. E paksi példák viszont azt bizonyítják számunkra, hogy összességében lehet ezt nagyon jól is csinálni, és az évek során össze tud csiszolódni egy sportoló szülő edzőként is gyermekével. Mindhárom riportalanyom kihangsúlyozta azonban, hogy tudni kell váltani a szerepek között, és csak abban az esetben érdemes otthon „szakmázni" a gyermekkel, ha mellette többségben vannak az egyéb beszélgetések és a közös családi programok is.

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Nevem: **Fodor Janka**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2022. január 14.
Születéskori súlyom: 3150 g, hosszúságom: 55 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Fodor-Szurovszki Tünde, a Paksi Polgármesteri Hivatalnál főkertész
Apa: Fodor Bence, a Radioaktívhulladék-kezelési Osztályon műszakvezető

Nevem: **Rompos Nimród**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2022. február 10.
Születéskori súlyom: 2990 g, hosszúságom: 53 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Rompos-Danizs Edina, az Atomix Kft.-nél műszaki ügyintéző | Apa: Rompos Szabolcs

Nevem: **Wolf István Attila**
Születésem helye, ideje: Pécs, 2022. február 18.
Születéskori súlyom: 4500 g, hosszúságom: 53 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Wolfné Bánóczki Ivett, a Vegyészeti Ellenőrzési Osztályon ellenőrző laboráns | Apa: Wolf István, a Vegyészeti Ellenőrzési Osztályon technológus

Nevem: **Rodenbücher Levente**
Születésem helye, ideje: Dunaújváros, 2022. március 6.
Születéskori súlyom: 3750 g, hosszúságom: 52 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Rodenbücherné Bánóczki Dóra, az Atomix Kft.-nél műszak ügyintéző
Apa: Rodenbücher Benjamin, a Radioaktívhulladék-kezelési Osztályon műszakvezető

Nevem: **Rujder Elizabet**
Születésem helye, ideje: Szekszárd 2022. március 14.
Születéskori súlyom: 2960 g, hosszúságom: 53 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Rujder-Deák Judit, a Paks II. Zrt.-nél programtámogatási szakértő
Apa: Rujder Péter, a Környezetvédelmi Osztályon sugárvédelmi mérnök

Nevem: **Girst Emma**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2022. április 25.
Születéskori súlyom: 3090 g, hosszúságom: 53 cm
Testvéreim: Anna, 10 éves, Máté, 8 éves.
Anya: Girstné Heimbuch Zita, a Paks II. Zrt-nél programtámogatási szakértő
Apa: Girst Ferenc, a Gépész Műszaki Osztályon berendezésfelelős

Nevem: **Házer Hunor**
Születésem helye, ideje: Budapest, 2022. május 18.
Születéskori súlyom: 3590 g, hosszúságom: 52 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Szinger Petra Anna, Miniszterelnökség, kormánytisztviselő
Apa: Házer István, a Biztonsági Igazgatóságon információbiztonsági vezető

Nevem: **Szabó Dorottya**
Születésem helye, ideje: Dunaújváros, 2022. június 6.
Születéskori súlyom: 3400 g, hosszúságom: 54 cm
Első baba vagyok a családban.
Anya: Szabóné Horváth Patrícia Lilla, a Mészáros és Mészáros Zrt.-nél építésvezető
Apa: Szabó Ferenc, a Vegyészeti Ellenőrzési Osztályon ellenőrző laboráns

Nevem: **Görföl Ajsa**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2022. június 13.
Születéskori súlyom: 3360 g, hosszúságom: 54 cm
Testvéreim: Domonkos, 14 éves, Zselyke, 12 éves.
Anya: Mészáros Veronika, a szekszárdi Liszt Ferenc Zeneiskolában iskolatitkár
Apa: Görföl Péter, a Projektfőosztályon projektvezető

Nevem: **Pach Mia Olívia**
Születésem helye, ideje: Dunaújváros, 2022. június 24.
Születéskori súlyom: 3350 g, hosszúságom: 52 cm
Testvérem: Ármin, 2 éves
Anya: Hecz-Pach Sylwia Gabriella, a Gépész Műszaki Osztályon berendezésfelelős | Apa: Pach Alex, az Atomix Kft.-nél műszaki előkészítő mérnök

Nevem: **Szénási Johanna**
Születésem helye, ideje: Kecskemét, 2022. június 30.
Születéskori súlyom: 3000 g, hosszúságom: 49 cm
Testvérem: Csongor, 3 éves
Anya: Szénási-Felföldi Helga, kézápoló és műkörömépítő
Apa: Szénási Attila, az Atomix Kft. Tűzoltási és Kárelhárítási Szakágazatnál tűzoltó

Gyászközlemény

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Tesényi József
(1939-2022)

2022. június 23-án, 83 éves korában elhunyt Tesényi József, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1939. január 20-án született Pakson. 1986. január 1-jén vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2006. december 1-jén történő öregségi nyugdíjazásáig a Szolgáltatási Osztályon dolgozott tolatásvezető munkakörben.

Temetése 2022. július 11-én, Pakson, a Fehérvári úti temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Az atomerőmű dolgozói megőrzik elhunyt munkatársaik emlékét.

Ami jó az életben…

Prancz Zoltán | Fotó: stock.adobe.com

„Ami jó az életben, az vagy tilos vagy erkölcstelen vagy hizlal” – hangzik Murphy egyik törvénye. Noha e velős bölcsesség természetesen túloz a csattanó kedvéért, mégiscsak az emberlét gyökeres dilemmájára világít rá. Nevezetesen arra, hogy vágyaink, érzelmeink gyakran éppen olyan dolgok felé vonzanak, amiket értelmünkkel, esetleg lelkiismeretünkkel rossznak, kerülendőnek tartunk.

Ki ne ismerné ezt a gyötrő belső megosztottságot? A legbagatellebb hétköznapi kérdésektől (például: a túlsúlyom ellenére megegyem ezt a szelet csokit?) akár tragikus magasságokba szökhet, gondoljunk csak a mártírok vívódására, akiknek az árulás és a halál között kellett választaniuk. Ha eltekintünk most az olyan szélsőségektől, mint a vértanúság, akkor is tagadhatatlan, hogy az emberlét meghatározó kísérője a szóban forgó belső konfliktus.

Az ember e megosztottsága általában etikai jellegű, azaz erkölcsi alapon ítéljük el azt, ami másfelől mégis kívánatos. Ennek modern magyarázata olyan gondolkodók nyomán formálódott, mint például Nietzsche és Freud, vagy éppen De Sade márki, akinek nevéből a szadizmus szavunk származik. Szerintük az etikai szabályokat a társadalom állítja az ember elé, és vési a tudatába. Ám mivel az ember eredendően ösztönlény, ezek a mesterséges normák rendre feszültségbe kerülnek zsigeri késztetéseivel. A társadalmi együttélés korlátjai akkor is hatalmas nyomást gyakorolhatnak az egyénre, ha egyébként szükségesek és hasznosak. Rosszabb a helyzet, ha ezek a korlátok csupán a letűnt korokból itt ragadt, idejétmúlt regulák, amiknek semmi értelmük nincs. A vázolt modern magyarázat alátámasztására szokás felhozni azt is, hogy a különböző kultúrákban mennyire eltérő etikai értékrendeket találunk (sarkos példákként gondoljunk csak a többnejűségre vagy a kannibalizmusra), ergo az etika mindig viszonylagos, változó, az éppen dívó felfogásoktól – akár hiedelmektől – függ.

Vitathatatlan, hogy van igazság mindebben. Azonban találunk más, ősibb magyarázatokat is, amiket szintúgy érdemes áttekinteni. Ezek közös jellemzője, hogy igenis léteznek örök, egyetemes erkölcsi törvények,

és az ember – minden ellenkező késztetése mellett is – rendelkezik ezekre nézve valamiféle belső iránytűvel. A különféle kultúrák itt ugyancsak érvként hozhatók fel, hiszen az olyan alapvető értékek, mint például az élet és a magántulajdon védelme vagy az igazmondás ajánlása jószerével mindben megtalálható.

A platonikus gondolkodás például az ember általa tételezett kettős felépítéséből eredezteti a belső megosztottságot. Közelebbről a test alantas és a lélek magasrendű törekvéseinek konfrontációjából.

Egy másik példaként hozható a bibliai eszme, ami viszont arról tanít, hogy az ember „egypólusú” rosszra hajló természettel születik, s azt konkrét, személyes bűneivel csak tovább erősíti magában. Belső háborúskodása pedig abból fakad, hogy Isten nem hagyja magára őt ebben az állapotában, hanem emlékezteti, készteti a jóra.

Bármelyik magyarázatot tartsuk is meggyőzőnek, alapvetően két stratégiai irány nyílik a kétségtelenül létező belső megosztottságunk kezelésére. Az egyik: az erkölcsi ítéleteink hozzáidomítása a helytelennek ítélt vágyainkhoz. Klasszikus megfogalmazással: a lelkiismeretünk elnémítása. A másik: a konfliktus megküzdése önmagunkkal. Azaz vágyaink, érzelmeink értelmi, lelkiismereti kontroll alatt tartása, sőt kitartó felemelése letisztult erkölcsi ítéleteink szintjére.

SPORTOT ŰZÜNK A FIZIKÁBÓL!

Negyvenkarikás játékok

2022. SZEPTEMBER 23.

15 és 19 óra között

Paks, Táncsics park

atomenergetikai múzeum

MVM Paksi Atomerőmű